

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ της ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ
και του ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ

Αριθμός έκδοσης 38 • Ιούνιος-Ιούλιος-Αυγούστος 2005

ISSN 1106 5354

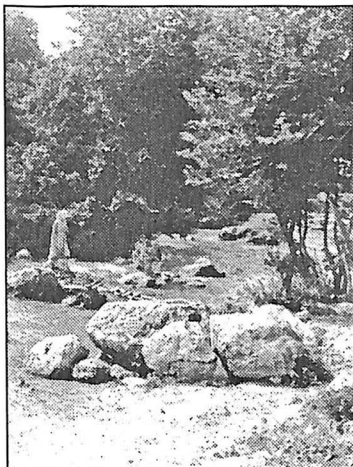
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

πρόεδρος
ΜΙΜΑ - ΔΗΜΟΥΛΑ ΠΕΤΡΙΔΗ
αντιπρόεδρος
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΑΔΗΣ
μέλη
ΜΑΡΙΑ - ΤΣΑΜΗΤΡΟΥ ΚΑΡΑΧΑΤΖΗ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΚΑΛΗΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΟΥΡΝΙΑΔΗΣ
ΓΕΣΗ ΒΛΑΧΟΠΙΑΝΝΗ
ΠΑΥΛΟΣ ΔΡΑΚΟΛΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΑΡΑΤΣΙΔΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

διευθυντής
ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ ΠΑΝΝΗΣ
,διεύθυνση οικονομικού
ΤΑΡΑΤΣΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
διεύθυνση προγραμματισμού
ΟΥΣΟΥΛΤΖΟΓΛΟΥ ΧΑΡΟΥΛΑ
διεύθυνση παραγωγής
ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤΩΝΗΣ
ΣΤΑΝΤΖΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
διεύθυνση εκπαιδευτικού-τεκμηρίωσης
ΧΙΟΝΙΔΟΥ ΣΟΦΙΑ
διεύθυνση τεχνικού
ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΣ
γραμματεία
ΜΥΛΩΝΑ ΟΛΓΑ
ΒΕΡΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
βιβλιοθηκονόμος
ΚΟΤΣΑΛΟΥ-ΠΑΠΑΡΗ ΒΟΥΛΑ
γενικών καθηκόντων
ΣΤΕΡΠΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Εξώφυλλο: Φωτογραφία Μπαρμπούτας '50,
αρχείο Κ. Βαρβαρέσου,
φωτογραφείο Έλσας Κανάρα

Πολιτιστικά Δρώμενα

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Αριθμός έκδοσης **38**

Ιούνιος - Ιούλιος- Αύγουστος 2005

Ιδιοκτήτης

**ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ**

Εκδότης

**ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ**

Διευθυντής *Γιάννης Καμπούρης*

Υπεύθυνη Σύνταξης *Χαρά Λάμπρη*

Υπεύθυνος τυπογραφείου *Νίκος Καραμανλίδης*

Περιεχόμενα

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ Μ. ΑΔΑΜΙΔΗ ΣΤΑ ΓΑΚ-ΑΡΧΕΙΑ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ, Χρήστος Σκούπρας	2
ΣΧΟΛΕΙΟ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΜΟΡΦΩΣΗ, Χρήστος Κάτσικας	15
ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ, ΔΙΑΤΤΟΝΤΑΣ ΑΣΤΕΡΑΣ, Γρηγόρης Μασάδης	20
ΤΟ ΑΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ, Ειρήνη Αναγνώστου	21
Η ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΑ ΓΥΜΝ. ΤΟΥ Ν. ΠΕΛΛΑΣ, Αδελ. Σμυρλιάδου ...	23
ТОМИСЛАН ОСМАЉИ, МАТЗЕСТИК, Δήμητρα Μήττα	34
4ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΘΑΡΑΣ, Δ.Ε.ΤΟ.ΠΟ.ΚΑ. - ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΩΔΕΙΟ ΒΕΡΟΙΑΣ	36
ΤΜΗΜΑΤΑ, Δ.Ε.ΤΟ.ΠΟ.ΚΑ.	38
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ	40

Η ιδιωτική συλλογή του Μιχάλη Αδαμίδα στα ΓΑΚ-Αρχεία Ν. Ημαθίας

*Ένας περιγραφικός, σκεδόν αναλυτικός, κατάλογος.
Μια αστείρευτη πηγή τοπικής Ιστορίας.*

Στον κυρ Μιχάλη,
αντιχάρισμα

Χρήστος Σκούπρας

Φιλόλογος - μεταπτυχιακός φοιτητής
του ΠΤΔΕ του παν. Δυτικής Μακεδονίας

Προλογικά

Η ιδιωτική συλλογή του Μιχάλη Αδαμίδα αρχειοθετήθηκε και ταξινομήθηκε, κατά τη διάρκεια της απόσπασής μου, στα ΓΑΚ-ΑΡΧΕΙΑ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ, από τον Απρίλιο του 2004 έως τον Ιούλιο του ίδιου χρόνου. Το σώμα της συλλογής μπορεί κάποιος να το διακρίνει στις εξής ενότητες: Βιβλία, Περιοδικά, Εφημερίδες, Διαφημιστικά φυλλάδια, προκηρύξεις και αποκόμματα εφημερίδων. Ένα μικρό μέρος καταλαμβάνει και η φωτογραφική ενότητα αποτελούμενη από καρτ ποστάλ της Βέροιας, παλιές φωτογραφίες και αεροφωτογραφίες που είχαν δωρηθεί στο συλλέκτη.

Πρόκειται για μια ασυνήθιστα μεγάλη σε όγκο και ποιότητα, ιδιωτική συλλογή που οφείλεται στο ασίγαστο πάθος του συλλέκτη, στην ασυνείδητη αλλά έντονη αίσθηση πως αυτά κάποια μέρα μπορεί να φανούν χρήσιμα. Η σπουδαιότητα της, κατά την ταπεινή μου γνώμη, έγκειται στο γεγονός πως διασώζει πολλά φύλλα τοπικών εφημερίδων, που δεν μπορεί κάποιος να τα βρεί ή δεν έχουν δημοσιοποιηθεί ως πηγές καθώς και στη διάσωση προκηρύξεων, φυλλαδίων και περιοδικών που σχετίζονται άμεσα με την νεώτερη ιστορία της πόλης, από τον πόλεμο του 1940 και μετά.

Οι πληροφορίες που ακολουθούν, πλαισιώνουν την αναλυτική παρουσίαση των εννοιών των βιβλίων, των εφημερίδων και των μαρτυριών που αφορούν την περίοδο της Κατοχής και του Εμφύλιου. Τα σχόλια

που συνοδεύουν την παρουσίαση δεν διεκδικούν δάφνες ολοκληρωμένης προσέγγισης των θεμάτων στα οποία αναφέρονται, έκρινα όμως πως θα φώτιζαν κάποιες πλευρές της τοπικής Ιστορίας, που πιστεύω ότι έχουν ευρύτερο ενδιαφέρον.

ΒΙΒΛΙΑ

Η συλλογή αποτελείται από 120 βιβλία περίπου. Σημαντική θέση κατέχουν τα παλιά σχολικά βιβλία καθώς και βιβλία που αναφέρονται στην Ιστορία της Βέροιας ή έχουν εκδοθεί από Βεροιώτες συγγραφείς. Από αυτά μπορεί να ξεχωρίσει κανείς τα παρακάτω.

Την «Ελληνική Χρηστομάθεια» διδακτικό βιβλίο του 19ου αιώνα με χρονολογία έκδοσης το 1851. Η έκδοση αυτή είναι φωτομηχανική ανατύπωση και περιέχει πολλές υπογραμμίσεις των χρηστών της, μαθητών Γυμνασίων που μάθαιναν προφανώς Αρχαία Ελληνικά. Στο οπισθόφυλλο και στα περιθώρια υπάρχουν πολλές χειρόγραφες σημειώσεις των χρηστών, υπογραφές, στιχάκια κλπ.

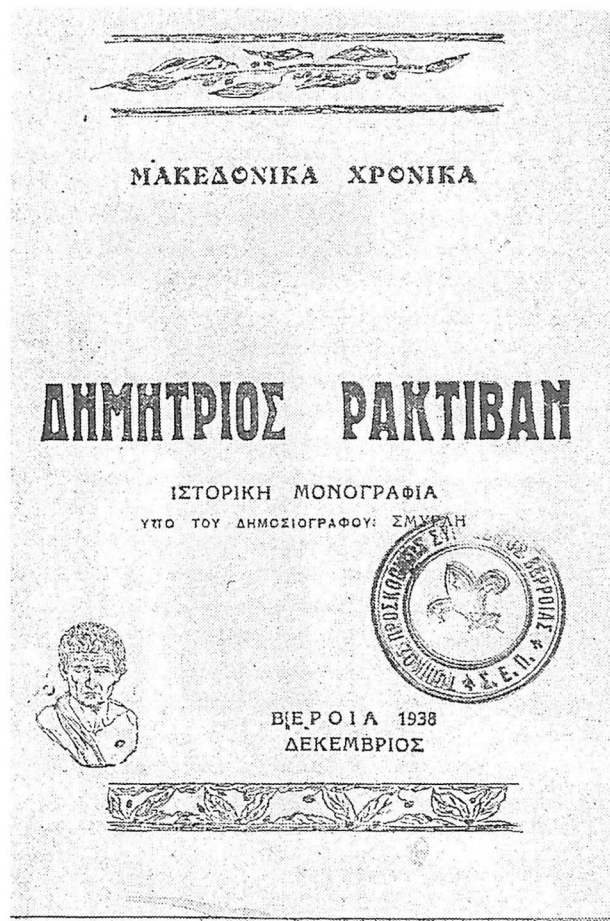
Σημαντικό θεωρώ και το βιβλίο των: Γ. ΚΟΥΖΟΣ, Κ. ΒΛΟΥΣΟΣ, Ι.Α. ΙΛΛΙΔΗΣ, με τίτλο «ΕΠΙΤΟΜΟΣ ΡΩΜΑΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ». Στο βιβλίο αυτό που έχει εκδοθεί στην Κωνσταντινούπολη το 1886, υπάρχουν δύο σφραγίδες που πιθανόν η μία να είναι του σχολείου στο οποίο φοιτούσε ο μαθητής. Ένας από τους χρήστες του βιβλίου

ου πρέπει να είναι ο Αργύριος Βελτισίδης, το όνομα του οποίου είναι γραμμένο με μελάνι μπλέ στην 3η σελίδα. Σύμφωνα με το μαθητολόγιο των σχολείων της πόλης ο Αργύριος Βελτισίδης, το 1888 είναι 13 ετών, όπως με πληροφόρησε η μεταπτυχιακή φοιτήτρια δ. Σιλιγκούνα Αποστολία.

Ξεχωρίζουν επίσης και τα Ημερολόγια του Σκόκου του 1892 και του 1904. Σημαντικά αποκτήματα αποτελούν τα εκπαιδευτικά βιβλία των αρχών του αιώνα, ιδιαίτερα της Πρακτικής Γεωμετρίας και της Γεωγραφίας. Ένα βιβλίο Πρακτικής Γεωμετρίας φέρει σφραγίδα του 1925, με τίτλο «ΒΙΒΛΙΟΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΒΕΡΡΟΙΑ ΕΜΜ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ». Σημανικό επίσης είναι και το βιβλίο του Αθ. Ιωαννίδη «Η ΑΡΧΑΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ», το οποίο έχει εκδοθεί από τον Παμμακεδονικό Σύλλογο στην Αθήνα το 1911. Σε ένα χειροποίητο εξώφυλλο φτιαγμένο από τον κυρ-Μιχάλη σώζονται δύο βιβλία-μελέτες του εκδότη της εφημερίδας της «Μακεδονικής Ηχούς», Μανώλη Σμυρλή. Η πρώτη έχει τίτλο «ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΡΑΚΤΙΒΑΝ, Ιστορική Μονογραφία, ΒΕΡΟΙΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1938». Το βιβλίο περιέχει πρόλογο του συγγραφέα, μια επιστολή του ακαδημαϊκού Κ. Δ. Ρακτιβάν του 1934 και επαινετικές εισαγωγές του Δημάρχου Βεροίας Α.

Πρωτοψάλτου, του μητροπολίτη Πολυκάρπου και του γυμνασιάρχη Γ. Σιρουδόπουλου. Στο τέλος του έργου του υπάρχει μια σελίδα με τίτλο «Έργα του Ιδίου» που χωρίζονται σε όσα εξεδόθησαν και σε όσα είναι προς έκδοσιν. Από τα προς έκδοσιν είναι και το επόμενο βιβλίο του Σμυρλή, «Γιατί πρέπει να γράφεται η λέξις Βέροια με ένα ρο». Βέβαια, φαντάζομαι πως αφού τα βιβλία αυτά ήταν σχεδόν έτοιμα θα υπάρχουν τα χειρόγραφα ή και φύλλα της εφημερίδας που εξέδιδε ο Σμυρλής που δυστυχώς μόνο από έμμεσες πηγές γνωρίζουμε την ύπαρξη της. Στην εσωτερική σελίδα του τίτλου του βιβλίου υπάρχουν χειρόγραφες αφιερώσεις που θεωρώ χρήσιμο να αναφέρω. Η πρώτη του συγγραφέα «Στον αγαπητό μου Κον Αθηνόγλου με αγάπη και φιλία ο συγγραφεύς» και η άλλη γραμμένη από τον συλλέκτη «Από τον Κων/νον Αθηνόγλου 1939». Ο πρόλογος είναι γραμμένος από τον λογογράφο Γιαν. Ταχογιάννη. Υπάρχει και η σημείωση «Εξεδόθησαν 300 αντίτυπα ηριδμημένα. Το βιβλίο τυπώθηκε στη Βέροια. Στα Τυπογραφεία της Μακεδονικής Ηχούς».

Στη συλλογή ανήκουν κάποιες από τις πρώτες εκδόσεις του «Συλλόγου προς Διάδοσιν των Ωφελίμων Βιβλίων» ανάμεσα στο 1900 μέχρι το 1920. Ένα άλλο μέρος που ξεχωρίζει είναι τα ημερολόγια, άλλα

ονομαστά και άλλα λιγότερο γνωστά όπως είναι τα ημερολόγια με πρώτο στοιχείο του τίτλου τους, τη λέξη «Εγκυκλοπαιδικόν...». Η πληροφορία αυτή μας φέρνει στο νου τη συνήθεια πολλών λογίων της εποχής να συντάσσουν ημερολόγια για κάθε έτος και να εγγράφουν συνδρομητές σε όλη τη χώρα. Μία χαρακτηριστική σελίδα αυτών των ημερολογίων ήταν η «ΜΑΥΡΗ ΣΕΛΙΣ» όπου οι εκδότες σε μαύρο φόντο δημοσίευαν τα ονόματα των συνδρομητών που καθυστέρουσαν τις συνδρομές. Στο «Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν του 1915» που έχει εκδοθεί μετά την απελευθέρωση της Μακεδονίας, λείπουν οι σελίδες 97-116 που αναφέρονται ακριβώς στις νέες χώρες που μεγάλωσαν την Ελλάδα, όπως εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς από τον πίνακα περιεχομένων. Όπως είναι φυσικό, δεν ξέρουμε αν το ημερολόγιο αποκτήθηκε με αυτή την έλλειψη ή αργότερα αφαιρέθηκαν οι σελίδες αυτές από κάποιον που τις έκρινε σημαντικές ή από τον συλλέκτη. Στην ενότητα αυτή μπορούμε να εντάξουμε και τα Εγκυκλοπαιδικά Λεξικά που προσέφεραν οι εφημερίδες. Χαρακτηριστικοί τίτλοι: «ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ (1935)», «ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ (1949-1969)» «ΕΒΔ. ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Ο ΗΛΙΟΣ (1950-1954)»

Ο συλλέκτης, σε φιλική συζήτηση που είχαμε, μου αποκάλυψε, ότι το πάθος της συλλογής έντυπου υλικού το απέκτησε από τη νεότητα του. Όταν τον ρώτησα, πως βρέθηκαν τόσα πολλά σχολικά βιβλία στη συλλογή του, μου απάντησε ότι πριν από χρόνια, (δυστυχώς δεν έχουμε ακριβή χρονολόγηση, από τα συμφραζόμενα υπολογίζω πως πρέπει να ήταν μετά την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1976), εκεί στη Μητροπόλεως που ήταν το κουρείο του, είχε σταματήσει ένα φορητό που είχε πολλά βιβλία σχολικά για πέταμα. Προφανώς προέρχονταν από τις αποθήκες των σχολείων κυρίως των δημοτικών. Τότε ο κυρ-Μιχάλης ζήτησε και κράτησε πολλά από αυτά για τη συλλογή του. Έτσι βρίσκονται πολλά σχολικά εγχειρίδια με ακραίες χρονολογίες 1930-1977. Ανάμεσα τους και τα Αναγνωστικά του δημοτικού κατά τη διάρκεια της επταετίας, καθώς και προγενέστερα όταν τα εγχειρίδια αγοράζονταν από τους μαθητές και η τιμή τους οριζόνταν με υπουργική απόφαση.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Το σημαντικότερο τμήμα όμως της συλλογής, είναι το σώμα των εφημερίδων το οποίο περιλαμβάνει έναν τεράστιο αριθμό φύλλων όταν σκεφθεί κανείς ότι πρόκειται για ιδιωτική συλλογή. Οι εφημερίδες μπορεί να διακριθούν σε πανελλήνιας κυκλοφορίας και σε τοπικές εφημερίδες. Οι χρονολογίες που αναφέρονται στην παρένθεση αφορούν φυσικά τις ακραίες χρονολογίες των φύλλων που περιέχονται στη συλλογή και δεν παραπέμπουν σε ολοκληρωμένη σειρά των φύλλων των εφημερίδων.

Α. Εφημερίδες Πανελλήνιας Κυκλοφορίας

1. «Πολιτεία» (1927-1929). Υπάρχουν τα φύλλα: 3334, 3336, 3657, 3855, 3888.

2. «Νέος Κόσμος» (1933-1934). Πρόκειται για φιλοβενιζελική εφημερίδα η οποία προσπαθούσε να συγκρατήσει το Κόμμα των Φιλελευθέρων από τη φθορά μετά από την απομάκρυνσή τους από την εξουσία. Σ' αυτή τη εφημερίδα δημοσιεύει ο Ε. Βενιζέλος σειρά άρθρων που αφορούσαν τη δική του πολιτική από την εμφάνιση του στο πολιτικό προσκήνιο το 1911 μέχρι την τελευταία πρωθυπουργία του, με σκοπό να

απαντήσει στις απορίες των μελλοντικών ιστορικών. Υπάρχουν φύλλα των ετών 1933-1934, με αριθμούς: 1, 10, 13, 35, 42, 60, 194, 196, 212, 213, 217, 218, 220, 226, 233, 234, 236, 237, 482, 484, 485, 487, 492, 494, 495, 496, 499, 500, 515, 521, 522, 524, 530, 534, 535, 536, 555-558 (19-11-1934).

3. «Καθημερινή» (1935). Αριθμοί φύλλων: 4724, 4734, 4748, 4778, 4779, 4784 (23 Μαΐου 1935). 13349(21/2/1956).

4. «Φως» (1927-1940) «ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΠΡΩΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ», εφημερίδα της Θεσσαλονίκης, με ανταποκριτή και στη Βέροια, όπως φαίνεται και από δημοσιεύματα της τοπικής «Αστήρ Βερροίας» κατά το 1927 και 1928. Υπάρχουν τα φύλλα 10605 (13 Αυγ. 1939), 10618, 10729, 10760, 10782, 10790, 10800, 10929, 10967, 10980, 11072, 11121, 11140, 11152, 11167, 11171, 11174 (19 Δεκ. 1940), 14252 (12 Νοεμ. 1954).

5. «Μακεδονία» (1939-1941). Στα φύλλα που περιέχονται μπορεί κανείς να δει τα πρωτοσέλιδα της Μακεδονίας που αφορούν τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο στην Αλβανία και να έχει την αίσθηση του κλίματος της εποχής, πιστεύω εναργέστερα από οποιαδήποτε άλλη οπτική αναπαράσταση. Υπάρχουν 93 φύλλα που αριθμούνται από το 10488 (16 Απριλίου 1939) μέχρι το 11196 (7 Απριλίου 1941). Είναι γνωστό βέβαια ότι κατά τη διάρκεια της κατοχής η εφημερίδα διέκοψε την έκδοσή της. Σ' αυτή τη σειρά ξεχωρίζει επίσης η κοινή έκδοση του «Φωτός» με τη «Μακεδονία» λόγω ατυχήματος, εξαιτίας δύελλας, στις εγκαταστάσεις της «Μακεδονίας». Είναι το φύλλο της 1ης Δεκεμβρίου 1940 με αριθμό φύλλου για το «Φως» 11156, και για τη «Μακεδονία» 11071. Υπάρχουν επίσης 35 φύλλα των ετών 1953-1954 με αρ. φύλλου από 13726-14268, 15659,

6. «ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ» «ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ» (1938-1939). 17 φύλλα με αριθμούς φύλλων 14, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 35, 36, 51, Αμιγώς καλλιτεχνική εφημερίδα με εκδότη τον Ζ. Συναδινό και με έμφαση στο θέατρο και τους πρωταγωνιστές τους¹.

7. «ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΗ» «ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΠΡΩΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ» (1941-1944). Πρόκειται για μία από τις δύο εφημερίδες που είχαν άδεια από τη γερμανική λογοκρι-

1. Δες και τα σχόλια του Γ. Ζεβελάκη, «Τα δύο "Παρασκήνια", Αυγή, Γράμματα -Τέχνες, 7 Νοεμβρίου 2004.

σία, να κυκλοφορούν με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Η εφημερίδα αποτελούσε μέρος της γερμανικής προπαγάνδας στον ελληνικό λαό και οι εκδότες της καταδικάστηκαν μετά την απελευθέρωση. Στη συλλογή βρίσκονται τα φύλλα από 13 Μαΐου 1941- 6 Σεπτεμβρίου 1944 με αριθμούς φύλλων: 29, 39, 47, 48, 52, 53, 55, 63, 70, 74, 75, 77, 84, 90, 104, 160, 192, 219, 259, 260, 297, 463, 541, 568, 582, 590/15, 758/184, 798/224, 941/368, 944/371, 966/392, 967/339, 968/394, 982/409, 983/410, 1010/437, 1026/453, 1034/461, 1044/470, 1052/478, 1058/484, 1063/489, 1068/494, 1069/495, 1070/496, 1090/516, 1097/, 1098/524, 1103/529, 1104/530, 1105/531, 1108/534, 1109/535, 1117/543, 1123/549, 1135/564.

8. «Η ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ» «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ». Εκδότης Α. Ωρολογάς και Κ. Τσούρκας. Είναι η άλλη κατοχική εφημερίδα της Θεσσαλονίκης. Σώζονται τα φύλλα 2443, 2659, 2678, 2679, 2683, 2963, από 9 Δεκ. 1941 μέχρι 13 Απριλίου 1942.

9. «ΑΛΛΑΓΗ» «ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ». Αντιβενιζελική εφημερίδα. Υπάρχει ένα φύλλο της 3ης Μαρτίου 1933 με αριθμό 322.

10. «Η βραδυνή» Σώζεται το φύλλο με αριθμό 5822 της 23 /4/1939.

11. «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ» «ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ» Υπάρχει το φύλλο 2517 της 22 Σεπ. 1939.

12. «ασύρματος». Χωρίς άλλες ενδείξεις. Εφημερίδα της Αθήνας. Σώζεται το φύλλο

της 13 Ιουλίου 1939.

13. «Έθνος» Έτος 27ον 12 Αυγ. 1940 με αριθμό 9270.

14. «ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ». Εκδότης Καστρινός. Εφημερίδα της Θεσσαλονίκης. έτος 22ον Αρ. φύλλου 8014 με ημερομηνία 28 Σεπ.1940.

15. «ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ» Εκδότης Δ. Λαμπράκης. Σώζεται το φύλλο με αριθμό 6561 της 8 Οκτωβρίου 1940.

16. «Η ΝΙΚΗ» η εφημερίδα κυκλοφορεί μέσα στον πόλεμο του 1941. Είναι το προσωπικό όργανο του Μεταξά. Υπάρχουν τα φύλλα: αρ. 4 της 4 Ιανουαρίου 1941, 8 της 1 Φεβρουαρίου 1941 με μεγάλη φωτογραφία «του πατέρα της νίκης» για τη θλιβερή είδηση του θανάτου του και το φύλλο της 22 Μαρτίου 1941.

17. «ΕΜΠΡΟΣ» «ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ» ΑΡ. ΦΥΛΛΟ 385 ΤΗΣ 9-10-1953.

18. «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ» «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΟΣ». Έτος Α΄ Αρ. φύλλου 118, 9-3-1953.

19. «ΑΘΗΝΑΙΚΗ» «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ». Σώζεται το φύλλο της 11 Δεκ. 1953.

20. «Νέα αλήθεια». Υπάρχει το φύλλο της Δευτέρας 19 Ιουλίου 1954.

21. «Πρωινή Ωρα» (1954) «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ -ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ». Βρίσκονται δύο φύλλα 27-9-1954 με αρ. 475 και 27 Δεκ 1954 με αρ. 487.

22. «Η ΑΥΓΗ» «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ», Σάββατο 25 Δεκ.1954., 6 Μαΐου 1958. Ιδρυτής Βασίλης Εφραμίδης.

23. «Η ΩΡΑ» «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ», Έτος Α΄ Αρ. φύλλου 7 (20 Φεβ. 1956). Διευθυντής Π. Τζαννετάκης. Υποστηρίζει την Δημοκρατική Ένωση στις εκλογές στις 19 Φεβ. 1956.

24. «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΟΡΡΑΣ». Εφημερίδα της Θεσσαλονίκης, Έτος 22ον Περίοδος Γ΄ Αρ. φύλλου 1273/4054 (12 Μαΐου 1958)

25. «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ» «ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ», ΑΡ. Φύλλου 7, 10 Οκτ. 1957

26. «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΣ» «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ», Θεσσαλονίκη Έτος 1ο, Αρ. Φύλλου 4, Νοεμ. 1974. (Εκδότης Δημ. Κώνστας).

6 Ιούν-Ιούλ-Αύγ. 05

άνοδο της Ενώσεως Κέντρου στην εξουσία³. Στη συλλογή σώζεται και το τελευταίο φύλλο 597 του «Θαρραλέου» Νοέμβριο του 1974, στο οποίο ο Ηλίας Νόβας, αφηγείται το χρονικό της δίκης του από τα όργανα της χούντας και της καταδίκης σε φυλάκιση τριάμιση ετών κατά συγχώνευση. Εξέτισε την ποινή του, με 19 μήνες στις φυλακές της Αίγινας. Χαρακτηριστικό της πολιτικής του ιδεολογίας είναι η δημόσια τοποθέτηση του, λίγους μήνες μετά από τη πτώση της Χούντας υπέρ του ΠΑΣΟΚ και του Α. Παπανδρέου, σε μια ευαίσθητη χρονική συγκυρία, ένα μήνα πριν από τις εκλογές του Νοεμβρίου του 1974. Το φύλλο είναι τυπωμένο στην Αθήνα και φαντάζομαι κυκλοφόρησε και στην Πρέβεζα το γενέθλιο τόπο του εκδότη, όπου συνέχισε να εκδίδει το «Θαρραλέο» και μετά το 1964, όταν έφυγε από τη Βέροια και μέχρι τη διακοπή της έκδοσης του από τη Δικτατορία. Στη συλλογή υπάρχουν τα φύλλα: 120 (17-4-1950), 154, 163-165, 177, 185, 187, 192, 215, 228, 232-234, 238-240, 243, 245, 247, 250-252, 253-257, 25261-263, 266-271, 273-275, 280, 282, 284, 286-297-299, 302-307, 310, 312-314, 317-318, 349-351, 354-369, 371-372, 375, 377-378, 380-394, 396, 398, 400-401, 403-441, 444-446, 453-460, 462-463, 465, 523, 552, 554, 556, 561, 569, 577, 578, 580-586, 597.

3. «Η ΝΙΚΗ», «ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΒΕΡΟΙΑΣ-ΟΡΓΑΝΟΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ», ιδρυτής Δημ. Χατζηδημητρίου (βουλευτής του νομού Ημαθίας με την ΕΡΕ). Υπάρχουν φύλλα των ετών 1954-1958 και 1964-1966. Σ' αυτό το σημείο να δηλώσουμε ότι όλες οι εφημερίδες είναι εβδομαδιαίες. Σε περιόδους όμως προεκλογικές οι εφημερίδες κυκλοφορούσαν συχνότερα. Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 θα γίνουν απόπειρες για την έκδοση καθημερινών εφημερίδων στην πόλη. Σώζονται τα παρακάτω φύλλα: 1 (15 Σεπ. 1959), 10, 66, 68, 70, 85, 86, 88, 105-107, 109, 11-112, 115, 120, 121, 125, 128-132, 136, 138.

142-144, 149, 151, 153-155, 172, 174, 177, 183, 187(22 Νοεμ. 1959), 221, 227, 228, 383, 394, 397, 400, 408, 409, 414, 415, 420, 423-426, 431, 436, 440, (11 Οκτ. 1964). Η αρίθμηση των φύλλων που σώζονται αποδεικνύει ότι η εφημερίδα δεν είχε τακτική και συνεχή κυκλοφορία. Το φύλλο 412, που κυκλοφορεί την Τετάρτη 5 Φεβρουαρίου 1964 περιέχει και μεγάλη φωτογραφία του Τοιριμώκου ανάμεσα στους αντάρτες και υπέριπλο «Ίδου η μεγάλη απόδειξη του Νέου ΕΑΜ». Είμαστε λίγες μέρες πριν τις εκλογές της 9ης Φεβρουαρίου 1964. Σώζεται ακόμη ένα προεκλογικό φύλλο με αριθμό 634 και χρονολογία 2 Νοέμβρη 1989.

4. «ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ» Ιδιοκτήτης-Διευθυντής: Βασίλειος Κουτσανιάς. Ο εκδότης από τις αρχές της δημόσιας και πολιτικής παρουσίας του υποστηρίζει σθεναρά το Αγροτικό Κόμμα. Αρχισε να εκδίδεται το 1957. Σώζονται φύλλα των ετών 1957-1960 καθώς και κατά την εποχή της αποστασίας. Υποστηρίζει τότε τον Μητσοτάκη. Υπάρχουν τα φύλλα: 3-5 (21 Ιουλ. 1957), 9, 12, 20, 24, 26, 36, 38, 40-44, 46, 51, 56, 58, 62-63 (15 Νοεμ. 1959), 67, 69, 73, 74, 88-94, 100-102, 104-106 (12 Δεκ. 1960). στα φύλλα του 1960 υποστηρίζει με πάθος την ανάμειξη του Λιγνέν-Γρίβα στην

3. Σε επιστολή του, στην «αλλαγή», 27 Μαΐου 1983, αρ. φύλλου 104, ο Ηλίας Νόβας αναφέρεται ακριβώς σ' αυτές τις συνθήκες έκδοσης της εφημερίδας, όταν πρωτοεκδόθηκε το 1946, καθώς και στη σωρεία μηνύσεων που είχε δεχθεί, 33 τον αριθμό, κατά τη διάρκεια της έκδοσης του «Θαρραλέου». Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η αφιέρωση με την οποία συνοδεύει τη δωρεά της σειράς όλων των φύλλων της εφημερίδας, το 1973, στη Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέροιας. Την παραθέτω αυτούσια. «Το δημοσιογραφικό τούτο όργανο, εκκυκλοφόρησε στα πιο δύσκολα χρόνια της ζωής του Έθνους (1946-1967) και σθεναρά αντιστάθηκε κατά του κράτους του τρόμου και των παρακρατικών καθαρμάτων, σε μια εποχή που ο ιστορικός του μέλλοντος θα τη χαρακτηρίσει "εποχή στίγμα". Καταγράφονται με αντικειμενικότητα όλα τα εσωτερικά γεγονότα της ανωμάλου εκείνης περιόδου (Συμβάντα, ιδέες, κρίσεις, καυστικά σχόλια και σάτυρα). Εν Αθήναις τη 3η Αυγούστου 1973»

Πρωινή Εφημερίς
Βεροίας Έτος Α΄ αρ.
φύλλου 1, Κυριακή
14 Αυγούστου 1966,
Εκδότης Ι. ΛΑΖΑΡΙ-
ΔΗΣ, Διευθυντής Δ.
ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ. Στο
εκδοτικό της σημείω-
μα η εφημερίδα αιτιολογεί την ανάγκη για
την έκδοση της επει-
δή υπάρχει ο παρα-
γκωνισμός του νομού
μας από τις κυβερνή-
σεις. Κλείνοντας το
εκδοτικό της σημείω-
μα, υποστηρίζει ότι η
εφημερίδα δεν έχει να
ζηλέψει τίποτα από τις
μεγάλες εφημερίδες
των Αθηνών. Το α΄
φύλλο κυκλοφόρησε

εποχή κοινωνικών αναζητήσεων η εφημερίδα θα εκφράσει τον προοδευτικό ριζοσπαστισμό με αιχμή ενάντια στις συντηρητικές αντιλήψεις. Σώζονται τα παρακάτω φύλλα: 19 (11-8-1977), 28, 33, 51, 56, 60 (Υποστηρίζει τον δημοκρατικό υποψήφιο Ζαμπούνη στις δημοτικές εκλογές του 1978), 63, φυλλάδιο με γελοιογραφίες που αφορούν κυρίως την υποψηφιότητα Τσαλέρα⁵, χωρίς αριθμηση, 65, 69, 76, 94, 109, 140, 145, 199, φύλλα με γελοιογραφίες στις εκλογές του 1981, δημοτικές του 1982 και 2/6/1985. Από την περίοδο Β' τα φύλλα: 26 (7-10-1981), 74 (15-10-1982), 262, 263 (24-10-1986), 290, 376, 381. Από την περίοδο Γ' με αριθμό φύλλου 480 (26 Οκτωβρίου 1993).

19. «Ημερησία» Φύλλα από το 1984 και μετά με πολλά αποκόμματα. Σώζονται τα φύλλα: 14 (28 Μάρτη 1984) 81 (19 Ιούνη 1984), 82, 320, 323, 505, 3922 (28 Μαΐου 1997).

20. «Μακεδονική». Φύλλα από το 1997 και μετά.

21. «ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΒΗΜΑ». ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΝΟΜΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ. Στο φύλλο 2, (2-5-1982) υπάρχουν τα στοιχεία, Εκδότης Βλαχογιάννης Γιώργος, δ/ντής Λιολόπουλος Γιώργος, Διαχειριστής Αχτεΐδης Χαρίλαος.

22. «ΚΕΝΤΡΟΔΥΤΙΚΗ» ΔΙΣΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΟΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ. Εκδότης, Δ/ντής Κώστας Δ. Αγγελής (12 Ιούλη 1985) Αρ, φύλλου 14.

23. Ημαδιώικα ΝΕΑ : ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΔΕΣΜΕΥΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ, Εκδότης Δαμανός Δημήτρης, αρ. φύλλου 3, 2 Σεπ. 1983.

24. Αλεξανδρινή Φωνή: εβδομαδιαία ανένταχτη Μαχητική εφημερίδα του Ρουμλουκιού, αρ. φύλλου 10, 29 Μαρ. 1984.

25. «διάλογος»: ένα ελεύθερο βήμα, 29 Μάρτη 1984, χρόνος 1ος αρ. φύλλου 13 και

αρ. φύλλου 71, χρόνος τέταρτος 18 Οκτ.1986.

26. «Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ», ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΑΔΟΓΜΑΤΙΣΤΩΝ - ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ - ΑΞΙΟΚΡΑΤΩΝ. Προεκλογικό φυλλάδιο για τις εκλογές του 1981 από τον Κ. Ζαρκάδα.

27. «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ». Δύο προεκλογικά φύλλα χωρίς αριθμούς. Υποστηρίζουν τον εκλογικό συνδυασμό του Σάββα Γαβριηλίδη στις δημοτικές εκλογές τον Οκτώβριο του 1982.

28. «Μακεδονικός Κήρυξ»: Μηνιαία Εφημερίδα της Ημαθίας, αρ. φύλλου 1 Ιούλιος 1979, Εκδότης Δ. Βλαχόπουλος.

29. «ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ», ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ. ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ. Έτος 4ο, αρ. φύλλου 44.

30. «Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ» Έκδοση του Τμήματος Δημοσιογραφίας του Κέντρου Νεολαίας Δήμου Βέροιας. Αρ. φύλλου 7, Αύγουστος 1988.

31. «Η ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ»: Τριήμερη εφημερίδα πολιτειακής γιορτής. Αρ. φύλλου 1, Χρόνος πρώτος 22-23-24 Ιούνη 1984 (Ε. Βαρλάμης).

32. «ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ»: ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΤΗΤΑΣ, αρ. φύλ. 4, 19 Οκτ. 1990. (Εκδότης Δ. Δαμα-νός).

33. «ΒΕΡΟΙΩΤΙΚΑ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΑ ΝΕΑ»: μηνιαίο τοπικό ενημερωτικό έντυπο, κυνηγετικού συλλόγου Βέροιας, διανέμεται δωρεάν, Αύγουστος 1987, αρ. φύλλου 8, χρόνος 2ος.

34. «ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ»: (Εκ. Δημ. Ι. Καρασάββας) αρ. φύλλου 105, 26 Ιουλίου 1996.

35. «Ο ΤΟΠΟΣ ΜΑΣ»: Έτος Β' τχ. 2, Οκτώβριος 1959. Έκδοση του Τουριστικού Ομίλου Βεροίας. Η πρώτη προσπάθεια για την έκδοση περιοδικού της πόλης. Πρέπει να έχουν εκδοθεί τέσσερα ή πέντε τεύχη.

5. Σ' αυτό το έκτακτο φύλλο της «αλλαγής» με γελοιογραφίες τρεις μέρες πριν τις δημοτικές εκλογές του 1978, υπάρχει και μια επιστολή του Ηλία Νόβα, με την οποία διαμαρτύρεται για την υποψηφιότητα του δημάρχου της δικτατορίας Γ. Τσαλέρα. Στην επιστολή ο Νόβας θυμίζει και τα λόγια του Σόλωνα, «Όποιος καταστή άρχων, μετά την κατάλυσιν της δημοκρατίας, να φονεύεται χωρίς την τιμωρίαν του φονέως, και ο φονιάς να είναι άνευ μιάσματος...». Για λόγους ιστορικούς να θυμίσουμε πως ο Νόβας είχε υποστηρίξει τον Τσαλέρα, στις εκλογές του 1964, απέναντι στον υποψήφιο των δημοκρατικών δυνάμεων Ε. Τσελέπογλου που τελικά εκλέχτηκε.

36. «ΤΟ ΡΟΠΤΡΟ»: περιοδικό που εκδίδει μέσα στη Δικτατορία ο Σύλλογος Φοιτητών Βεροίας. Στη συλλογή σώζονται τα παρακάτω τεύχη: 1) χωρίς αριθμό τχ. του 1973, έτος 3ον, 2) 5/6 Γενάρης -Φλεβάρης 1974, 3) Αύγουστος 1974, 4) Περίοδος Β', έτος 2ο α. φύλ. 7, Φλεβάρης - Μάρτης 1977, 5) Μηνιαία έκδοση πλέον. Χρόνος δεύτερος, φύλλο 6, Οκτώβρης 1977 6) Χρόνος 2ος φύλλο 7ο, Δεκέμβρης 1977.

37. «Προβολές»: Μηνιαίο περιοδικό ποιήσης ύλης Ν. Ημαθίας. Δεκέμβριος 1984, τχ. 2ο. Εκδοτική Βεροίας, (Πατσιόκας).

Τα τεκμήρια της συλλογής που αναφέρονται στην Κατοχή και τον Εμφύλιο

Με ιδιαίτερο εντελώς τρόπο θέλω να αναφερθώ στα τεκμήρια της συλλογής που αναφέρονται στην κατοχή και τον εμφύλιο. Στη συλλογή περιλαμβάνονται, ένα τεύχος της «ΣΠΙΘΑ» «ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦ. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ Κ.Κ.Ε.», 24 Ιούνη 1944, Αρ. φύλλου 3. Δύο φύλλα της εφημ. «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΛΑΟΣ», «ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ Ε.Α.Μ. ΝΟΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ», Υπεύθυνος Υλης: Ν. Κουτουζίδης.

Τα φύλλα έχουν τα εξής στοιχεία, Χρόνος Γ' Περί. Β', Αριθ. Φύλλου 72, 17 Ιουν. 1946, Δευτέρα 29 Ιουλίου 1946 78. Σώζεται ακόμη ένα φύλλο της «ΛΑΪΚΗΣ ΦΩΝΗΣ» «ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΤΗΣ Κ.Ο. ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.» με στοιχεία 9 Φλεβάρη του 1945, στο οποίο υπάρχει αναδημοσιευμένο άρθρο του «Ριζοσπάστη» με το οποίο αναγγέλλεται η

πρόθεση του ΚΚΕ για την συνδιαλλαγή που οδήγησε στη συμφωνία της Βάρκιζας.

Στο φάκελλο 28 της συλλογής υπάρχουν προπαγανδιστικά φυλλάδια των Γερμανών για τον κίνδυνο του Μπολσεβικισμού, προκηρύξεις του ΕΑΜ του 1943 και μετά, για την αποχή του 1946 και το δημοψήφισμα για την επιστροφή του βασιλιά, προκηρύξεις της ΕΟΝ, του κόμματος των Εθνικοφρόνων, των Χιτών, τοπικών πολιτικών παραγόντων (Σαρρής). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, κατά τη γνώμη μου, παρουσιάζουν δύο προκηρύξεις που υπογράφονται από το «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΜΕΤΩΠΙΟΝ» με ημερομηνία από τον συλλεκτη γραμμένη, 10-10-1945. Και στις δύο προκηρύξεις γίνεται επίθεση στον πολιτευτή και τοπικό παράγοντα Ι. Παπαδάκη - Σταϊκόκ. Η μία προκήρυξη αναφέρεται στο ρόλο του Παπαδάκη κατά την κατοχή και τον κατηγορεί για μετριοπαθή στάση έναντι των κομμουνιστών και η άλλη αναφέρεται στην προμεταξική ανιπαλότητα των Ιασωνίδη - Παπαδάκη. Η δεύτερη αναφέρεται σε υβριστικούς χαρακτηρισμούς μεταξύ των πολιτευτών, που είχαν δημοσιευθεί στον «Ελεύθερον Λόγον» στις 1-8-1929 και 12-8-1929. Ο Παπαδάκης ανταπαντά στην εφημερίδα «Φωνή της Βεροίας» στις 4-8-1929. Το ζήτημα είναι πως για πρώτη φορά γίνεται λόγος σε άμεση πηγή, από όσες βρήκα, για την εφημερίδα «Φωνή της Βεροίας», υποθέτω ιδιοκτησίας Παπαδάκη⁶. Το δεύτερο ερώτημα αφορά στο ποια είναι αυτή η οργάνωση που υπογράφεται σε μια κρίσιμη εποχή ως «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΜΕΤΩΠΙΟΝ». Υπάρχουν προκηρύξεις για την περίοδο της τρομοκρατίας, για τις δολοφονίες από την μια και την άλλη παράταξη.

6. Η υπόθεση αυτή γίνεται βεβαιότητα με τα λεγόμενα του Παπαδάκη, στο βιβλίο του, Παπαδάκης, Ι. Σταϊκόκ, (1974), *Μισός αιώνας πολιτικών αγώνων και εθνικής δράσεως*, Αθήναι. Στον πρόλογο που υπογράφει ο Κ. Ζ.: σ. 18 «Κατά περιόδους εξέδωσεν εφημερίδας, την «Φωνή της Βεροίας» και τον Φρουρόν Ημαθίας».

Προκηρύξεις για τη δολοφονία Μελιτζανά και την εξόντωση του καπετάν Μπαρούτα που έχουν γραφεί και από τις δύο αντίπαλες παρατάξεις. Μέσα από το έντυπο υλικό αναπαράγεται όλο το κλίμα της εποχής που γέννησε τον Εμφύλιο, διαφαίνεται αφενός η προσπάθεια του ΚΚΕ να κινηθεί στα όρια της νομιμότητας και της δύσκολης απόφασης για την ένοπλη πάλη και αφετέρου η προσπάθεια των εθνικιστικών ομάδων, με τη βοήθεια βέβαια και οργανωμένων φορέων να οδηγήσουν τα πράγματα στη ρήξη και τη σύρραξη. Είναι η εποχή της «λευκής τρομοκρατίας». Υπάρχουν επίσης προκηρύξεις από τη διαπάλη για τον έλεγχο των εργατικών ενώσεων κυρίως το 1945 και 1946 στη Βέροια. Προκηρύξεις του Εθνικού Στρατού (1947-48) που συνέλεξε ο συλλέκτης κατά τη διάρκεια της θητείας του, με τις οποίες καλούσαν τους οπλίτες του ΔΣΕ να παραδοθούν. Σε ένα υποφάκελλο σώζεται και ένα φύλλο της εφημερίδας «Ο ΦΑΝΟΣ» της 21-2-1947. Εφημερίδα χιουμοριστική με ένα χιούμορ ανατρεπτικό. Η εφημερίδα έχει ως υπότιτλο «Η ΜΟΝΗ ΒΑΣΙΛΟΦΩΝ ΛΑΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ». Γενικά το υλικό αυτής της ενότητας είναι αδιάψευστος μάρτυρας της τραγικότητας της εποχής από τη συμφωνία της Βάρκιζας μέχρι την έναρξη του εμφυλίου πολέμου το φθινόπωρο του 1946.

Το τμήμα της συλλογής που βρίσκεται στη Δημόσια Βιβλιοθήκη της Βέροιας

Θα πρέπει να πούμε ότι έσπασε ο αρχειακός δεσμός της συλλογής γιατί ενώ το μέρος της συλλογής που περιγράφουμε βρίσκεται ταξινομημένο στα ΓΑΚ-Αρχεία Ν. Ημαθίας ένα μεγάλο μέρος των πιο πρόσφατων εκδόσεων των εφημερίδων και των περιοδικών βρίσκεται στη Δημόσια Βιβλιοθήκη της Βέροιας. Εκεί βρίσκεται ένας μεγάλος αριθμός φύλλων από εφημερίδες πανελλήνιας κυκλοφορίας (Μακεδονία, Ελευθεροτυπία, Βήμα κλπ.) που έχουν εκδοθεί από το 1975 και μετά. Το γεγονός αυτό δεν μειώνει στο ελάχιστο τη σημασία της συλλογής. Απλά η ευκολία εύρεσης των πρόσφατων εκδόσεων των εφημερίδων καθιστούν περισσότερο χρονοβόρα τη διερεύνηση και αναζήτηση ενός τόσο εκτεταμένου και αταξινόμητου αρχειακού υλικού. Σε ένα κιβώτιο με βιβλία εντόπισα επίσης, όχολικά βιβλία του 1930 και μεταγενέστερα, Νομικά Βιβλία, Θεατρικά της α' δεκαετίας του 20ου αιώνα, ένα κατάλογο εκδόσεων του εκδοτικού οίκου του Ι. Κολλάρου του 1930 κλπ. Σ' αυτό το τμήμα της συλλογής ξεχωρίζουν

κατά τη γνώμη μου, δύο δερματόδετες εκδόσεις της Λειψίας με έργα του Ξενοφώντα και η χαρτόδετη έκδοση του Δημοσθένη. Το πρώτο, με χρονολογία έκδοσης το 1866, περιλαμβάνει τα Ελληνικά του Ξενοφώντα βιβλία 3-6, ενώ στο οπισθόφυλλο είναι γραμμένο με στυλό το όνομα Λεωνίδας Βελτισίδης. Το άλλο με τίτλο Scripta minora (Πόροι, Οικονομικός κλπ.) είναι έκδοση του 1888 και στην πρώτη εσωτερική σελίδα υπάρχει η ίδια σφραγίδα με το βιβλίο της Ρωμαϊκής Ιστορίας που έχω αναφέρει πιο πάνω. Το τρίτο βιβλίο είναι μια χαρτόδετη έκδοση της Λειψίας με λόγους του Δημοσθένη, έκδοση του 1871. Σ' αυτό το σημείο να αναφέρω πως μια σημαντική πηγή της συλλογής σύμφωνα με τον κυρ Μιχάλη, ήταν η συλλογή της Βιβλιοθήκης που υπήρχε στο σπίτι της οικογένειας Βελτισίδη, το οποίο κατά τη διάρκεια της κατοχής επιτάχθηκε και χρησιμοποιήθηκε ως έδρα της γερμανικής Κομμουνιστικής. Μετά την απελευθέρωση εκεί εγκαταστάθηκε η Οικονομική Εφορεία της Βέροιας, της οποίας οι υπάλληλοι προέβησαν σε εκκαθάριση των «άχρηστων» βιβλίων. Τότε ο Κυρ Μιχάλης περιέλαβε πολλά από αυτά στη συλλογή του.

Για να ολοκληρώσω αυτή τη σύντομη αναφορά στο σώμα της συλλογής που φυλάσσεται στη Δημόσια Βιβλιοθήκη, θα αναφέρω πως υπάρχει επίσης ένα μεγάλο σώμα περιοδικών, κυρίως ΕΠΙΚΑΙΡΑ και ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ. Σ' αυτά περιλαμβάνονται: Δέκα τεύχη του περιοδικού «Ο Θεατής» «ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» (1937-1938), Εκδότης Γερ. Πετροβίκης.

Ένα φύλλο «ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ» «ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» 4 Ιουνίου 1938. Ένα φύλλο επίσης του περιοδικού το «ΕΡΓΟΝ» 28 Μαΐου 1938 Έτος Β' Αρ. φύλλου 88, με υπότιτλο «Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» ΕΚΔ. ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΠΑΣΣΙΑΣ. Ανήκουν σ' αυτή την ενότητα και τα τεύχη του περιοδικού «αέρα!» «ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» με διευθυντή συντάξεως τον Μάνο Σαφαρίκα υπάρχουν τα φύλλα της 7 Μαρτίου 1941, 14 Μαρτίου και 4 Απριλίου 1941. Μετά την κατοχή ο τίτλος αλλάζει σε «ΑΕΡΑ» με υπότιτλο «ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ» και τόπο έκδοσης το Κάιρο. Σώζονται τα φύλλα με αριθμό 78, 82, και Αύγουστος 1945 με αριθμό 92. Να σημειώσουμε ότι δεν υπάρχουν στοιχεία για τους εκδότες σ' αυτά τα τεύχη και ότι το περιοδικό απηχεί τις από-

ψεις της επίσημης αγγλικής πολιτικής στη Μέση Ανατολή.

Το υπόλοιπο μέρος της συλλογής

Η ιδιωτική συλλογή Αδαμίδη περιλαμβάνει πολλά αποκόμματα των πρόσφατων εκδόσεων των εφημερίδων, πολλά διαφημιστικά φυλλάδια μαγαζιών, προγράμματα πολιτιστικών εκδηλώσεων, φωτογραφίες και άλμπουμ, ημερολόγια πολιτιστικών συλλόγων. Το υλικό των έντυπων διαφημίσεων αναφέρεται κυρίως στη δεκαετία του '70. Ξεχωριστή ενότητα μπορεί να αποτελέσει η

συγκέντρωση ψηφοδελτίων από τις δημοτικές εκλογές της 15ης Απριλίου του 1951 μέχρι τις δημοτικές εκλογές του 1996. Το ίδιο ισχύει και για τις Βουλευτικές εκλογές από το 1946 μέχρι τις εκλογές του 1996. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι προκηρύξεις και η μορφή του προεκλογικού αγώνα στις εκλογές του 1978 και του 1982, όπου αγωνίζεται για να εκλεγεί ο δήμαρχος της επατείας Γ. Τσαλέρας. Η οξύτητα και η επιχειρηματολογία των αντιπάλων παρουσιάζει ξεχωριστό ενδιαφέρον μέσα από την οπτική του παρόντος. Όλο το υλικό αυτό απόκειται στα ΓΑΚ - Αρχεία Ν. Ημαθίας.

Επιλογικές παρατηρήσεις

Προσπάθησα να παρουσιάσω, σχεδόν αναλυτικά, την ιδιωτική συλλογή του Μιχάλη Αδαμίδη, που απόκειται στα ΓΑΚ-Αρχεία Ν. Ημαθίας, επειδή, θεωρώ ότι αποτελεί μια απaráμλλη πηγή τοπικής Ιστορίας. Ο συλλέκτης συγκεντρώνει έντυπο υλικό, με τη συνείδηση ότι επιτελεί ένα έργο σημαντικό και χρήσιμο για τον ιστορικό του μέλλοντος. Το παράδειγμα του συλλέκτη θέτει βέβαια και ερωτήματα για την ύπαρξη και άλλων τοπικών αρχειακών πηγών από ιδιώτες, που υποθέτω ότι θα υπάρχουν στην πόλη μας. Η διάσωση των ιδιωτικών τοπικών αρχειακών πηγών και η δημοσιοποίησή τους οφείλει να είναι πρώτιστο καθήκον κάθε κατόχου. Με αυτόν τον τρόπο δείχνει κανείς το σεβασμό στις πράξεις των ανθρώπων που έδρασαν κατά το παρελθόν, την αγάπη για την νεότερη ιστορία της πόλης και της ευρύτερης περιοχής.

Ειδικότερα σε ότι αφορά τις τοπικές εφημερίδες θα ήθελα να προσθέσω κάποιες παρατηρήσεις ακόμη. Οι περισσότερες εφημερίδες που περιλαμβάνονται στη συλλογή, εξυπηρετούν πολιτικές ανάγκες των κομματικών σχηματισμών. Δεν γνωρίζουμε για τις περισσότερες που έχουν σταματήσει την κυκλοφορία τους, πόσα φύλλα έχουν εκδοθεί συνολικά, τη συχνότητα της έκδοσης τους και τις διακοπές της κυκλοφορίας τους, που έχουν συμβεί κατά καιρούς. Γι αυτό το λόγο και κάποιες επισημάνσεις που έγιναν στο κείμενο μπορεί τελικά να αποδειχθεί ότι δεν είναι ακριβείς. Η διαπίστωση αυτή, δείχνει με διττό τρόπο, τη σημασία της συλλογής. Διασώζει φύλλα τοπικών εφημερίδων, που δεν υπήρχαν αλλού έως σήμερα και ταυτόχρονα μεγεθύνει την ευθύνη όσων έχουν φύλλα ή γνωρίζουν πηγές στις οποίες φυλάσσουν τοπικές εφημερίδες, να τις φροντίσουν, να τις διαφυλάξουν και τελικά να τις παραδώσουν στα αρμόδια πνευματικά ιδρύματα της πόλης, βοηθώντας στην ολοκλήρωση των συλλογών και στην ακριβέστερη αποτύπωση της προσφοράς του τοπικού Τύπου στην ιστορική εξέλιξη της πόλης.

Ιούλιος 2004 - Ιανουάριος 2005.

Βιογραφικό σημείωμα του Μιχάλη Αδαμίδη:

Ο Μιχάλης Αδαμίδης γεννήθηκε το 1920 στο Σογιούτ Προύσης. Ήρθε στην Ελλάδα μετά την Μικρασιατική Καταστροφή και εγκαταστάθηκε στη Βέροια με την οικογένειά του. Πήγε στο Γυμνάσιο μέχρι τη Β' τάξη. Το 1947-1949 υπηρέτησε ως κληρωτός στον Εθνικό στρατό για 36 μήνες. Από το 1952 μέχρι τη συνταξιοδότησή του το 1998, διατηρούσε κουρείο αρχικά στην πλατεία Αγίου Αντωνίου και στη συνέχεια στην πλατεία Ωρολογίου. Από τη νεότητά του διατηρεί το πάθος να συλλέγει έντυπο υλικό, να το μελετά και να το ταξινομεί.

Σχολείο Κοινωνία ^{και} Ευέλικτη Μόρφωση

Γιατί τα παιδιά μας «μαθαίνουν»
και δεν κατανοούν;

Χρήστος Κάτσικας
Φιλόλογος - ερευνητής

Φωτογραφία από την εκδήλωση, στο κέντρο ο ομιλητής Χ. Κάτσικας, αριστερά η Ε. Καβαλάρη, πρόεδρος του Σ.Φ.Η. και δεξιά ο Θ. Μαρκόπουλος, σύμβουλος φιλολόγων Ν. Ημαθίας.

Δεν χρειάζεται να καταναλώσει κανείς πολλή στατιστική για να διακρίνει ορισμένες αλλαγές στα «μεγέθη» της ελληνικής εκπαίδευσης τα τελευταία χρόνια. Είναι αλήθεια ότι στην δεκαετία 1990 –2004 το εκπαιδευτικό τοπίο άλλαξε με γοργούς ρυθμούς. Τα στοιχεία της τελευταίας Απογραφής πληθυσμού (2001) για το «σχολικό» των Ελλήνων αναδεικνύουν την περιστολή του αναλφαριθμητισμού, τη μεγαλύτερη πρόσβαση στη Μέση εκπαίδευση (3 στους 4 μαθητές 20 –24 ετών ήσαν, το 2001, απόφοιτοι τουλάχιστον δωδεκάχρονης εκπαίδευσης) και την αύξηση των πτυχιούχων των Ανωτέρων και Ανωτάτων Σχολών (οι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ΑΕΙ ΤΕΙ έφτασαν στον αριθμό – ρεκόρ 1.265.168 ξεπερνώντας το 16% του πληθυσμού ηλικίας 25 ετών και άνω). Μιλάμε για μια ολοφάνερη γενική αύξηση του δείκτη του εκπαιδευτικού επιπέδου του πληθυσμού.

Ωστόσο η «έκρηξη» και επέκταση όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων συνοδεύεται από έρευνες εκπαιδευτικών φορέων και διαπιστώσεις ότι οι μαθητές και οι φοιτητές, στην συντριπτική τους πλειονότητα, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα κατανόησης ενός κειμένου, απόδοσης του με δικά τους λόγια, συνδυασμού γνώσεων που έχουν διδαχθεί προκειμένου να εξηγήσουν ένα απλό φυσικό φαινόμενο ή ένα κοινωνικό ή ιστορικό γεγονός.

«Ορθογραφία χαώδης. Γνώσεις μηδενικές. Διατύπωση ασυνάρτητη. Πλήρης ανικανότητα συλλογισμού. Σα να μην πέρασαν από πάνω τους δώδεκα χρόνια μαθητείας. Πως έφτιασαν, λοιπόν, στην τελευταία τάξη του Λυκείου;»

Το παρόν κείμενο παρουσιάστηκε στην εκδήλωση «Σχολείο, κοινωνία και ευέλικτη μόρφωση» του Συνδέσμου Φιλολόγων Ημαθίας που πραγματοποιήθηκε στο τουριστικό περίπτερο της Ελιάς στις 17 Μαρτίου 2005.

Αυτό που προβληματίζει είναι ότι παρατηρούνται εξωφρενικές απαντήσεις κα σε «αρκετά καλά» ή και «άριστα». Μάλιστα τονίζουν ότι τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται ένα αντιφατικό φαινόμενο: γραπτά μαθητών που απαντούν με επιτυχία στα περισσότερα ερωτήματα των εξετάσεων, σκοντάφτουν σε ερωτήσεις που απαιτούν κρίση, εκφράζουν «με δυσκολία τις σκέψεις τους και εμφανίζουν τερατώδη λάθη. Εμφανίζονται, δηλαδή, σε δεκάδες εκατοντάδες περιπτώσεις, γραπτά που παραπέμπουν, με βάση τις απαντήσεις τους στα ερωτήματα των εξετάσεων, σε υποψηφίους που είναι «καλά προετοιμασμένοι» και ταυτόχρονα έχουν έλλειψη ικανότητας να αρθρώνουν συνεχή λόγο, να ελέγχουν και να λογικοποιούν τις σκέψεις τους χωρίς χάσματα και αντιφάσεις, να κάνουν λογικές αφαιρέσεις ή να κατανοούν γραπτά κείμενα εκτός από τα υποτυπώδη. Ένα είδος «προσοντούχων αγραμμάτων».

Ακόμη πιο δραματική είναι η κατάσταση στα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) στα οποία φοιτούν 130 χιλιάδες νέοι ηλικίας 15 – 18 ετών. Η απομαγνητοφώνηση των συνομιλιών των εκπαιδευτικών στην διάρκεια των παιδαγωγικών συνεδριάσεων των συλλόγων τους για τις επιδόσεις των μαθητών αφήνουν ένα αίσθημα απογοήτευσης, απαισιοδοξίας και αδιεξόδου. Μιλάμε για διανοητική ερήμωση που διαφέρει ακόμη και από εκείνη την πρωτόγονη άγνοια η οποία μπορεί να αφήνει χέρσο το πνεύμα δε διαφθείρει, όμως, την ικανότητα ανάπτυξής του.

Τι συμβαίνει;

ΟΙ ΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ «ΝΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ»

*Δεν έχετε εκπαιδευτικά προβλήματα,
έχετε πολιτικά και οικονομικά προβλήματα
που αντανακλώνται στην εκπαίδευση*

Paulo Freire

(από ομιλία του στο Πανεπιστήμιο της Louvain)

Το κρίσιμο πρόβλημα για την κατανόηση των προωθούμενων αλλαγών στην εκπαίδευση είναι οι σημερινές απαιτήσεις του κεφαλαίου για το ανθρώπινο δυναμικό. Με άλλα λόγια, το ερώτημα που «ξεκλειδώνει» την κατανόηση των μορφωτικών προτεραιοτήτων στην εποχή της «Νέας Οικονομίας» και της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης, είναι : ποιες κατηγορίες εργαζομένων από την άποψη των πνευματικών ικανοτήτων, γνώσεων και δεξιοτήτων είναι απαραίτητες σήμερα για τη μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα και κερδοφορία του κεφαλαίου;

Η τεράστια αύξηση της συγκέντρωσης και της συγκέντρωσης και της συγκεντροποίησης του κεφαλαίου, καθώς και το βάθεμα της ευρωπαϊκής ενοποίησης, δίνει τη δυνατότητα στο κεφάλαιο να οργανώνει την παραγωγή με πολύ λιγότερο υψηλά ειδικευμένο- επιστημονικό δυναμικό. Ταυτόχρονα τα σύγχρονα μέσα παραγωγής, έχοντας ενσωματώσει το τυποποιημένο κομμάτι της διανοητικής εργασίας, διευκολύνουν ακόμη περισσότερο την ελάττωση του επιστημονικού δυναμικού και την αναπλήρωσή του από ένα μαζικό στρώμα χειριστών της νέας τεχνολογίας.

Η πραγματικότητα αυτή οδηγεί σε μορφωτικές προτεραιότητες, οι οποίες προσδιορίζουν σε σημαντικό βαθμό το χαρακτήρα των δομικών – λειτουργικών αλλαγών στην εκπαίδευση. Ο πυρήνας της ανίληψης του νεοφιλελευθερισμού για την εκπαίδευση, το σχολείο, τη μόρφωση είναι ότι αυτή πρέπει να είναι άμεσα συμβατή με την αγορά και να αποτελεί τη βάση, για τη δημιουργία του πολυλειτουργικού και του ευέλικτου εργαζόμενου, ο οποίος θα γνωρίζει κάποιες πληροφορίες και εφαρμογές, θα μπορεί να επανεκπαιδευτεί σε νέες δεξιότητες που απαιτεί η αγορά εργασίας και να εντάσσεται έτσι στη δια βίου εκπαίδευση, στη πραγματικότητα δια βίου κατάρτιση και επανακατάρτιση, το κόστος της οποίας θα μετακυλίεται στον ίδιο.

Η κυρίαρχη μορφωτική προτεραιότητα της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης για τη διαμόρφωση – αξιοποίηση των εργαζομένων, στηρίζεται σε ένα είδος γενικής μόρφωσης το οποίο δεν καλλιεργεί και δεν αναπτύσσει την συνθετική – αναλυτική σκέψη, δεν δίνει της βάσεις για την ερμηνεία της κοινωνίας και του κόσμου. Πρόκειται για ένα είδος γενικής μόρφωσης με κεντρικό χαρακτηριστικό την πολυδιάσπαση της γνώσης, τον κατακερματισμό της, την άρνηση του ενιαίου χαρακτήρα της. Από αυτόν τον ασύνδετο γαλαξία γνώσεων θα αξιοποιηθούν στην παραγωγή μόνο οι ελάχιστες άμεσα χρήσιμες. Οι υπόλοιπες γενικές γνώσεις είναι αναγκαίες απλά και μόνο για την ανάπτυξη της «εκμάθησης της μάθησης», στη βάση της εργαλειακής λογικής.

Το ζητούμενο για τη μορφωτική ανίληψη της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης δεν είναι

η σύνθεση των γνώσεων, η κατανόηση της κοινωνίας και του κόσμου, πολύ περισσότερο δεν είναι η ανάπτυξη δυνατοτήτων για την αλλαγή της κοινωνίας. Το ζητούμενο είναι η ανάπτυξη της «εκμάθησης της μάθησης», με στόχο την επιλεκτική αξιοποίηση τεμαχισμένων γνώσεων σε συνθήκες εργασίας που αλλάζουν. Μιλάμε για την εξοικείωση του μαθητή με δεξιότητες απαραίτητες στην αγορά εργασίας, τον εφοδιασμό του με ένα «κουτί πρώτων βοηθειών» γεμάτο από βασικές γνώσεις / δεξιότητες με τις οποίες θα βγει στην αγορά εργασίας.

Η κυρίαρχη αυτή κατεύθυνση που αναλύσαμε παραπάνω πριμοδοτεί και παράλληλα τροφοδοτείται από μια σειρά πρότυπα που σήμερα, στην «κοινωνία της γνώσης» και «των δικτύων», προβάλλονται στους νέους ανθρώπους: ο ατομισμός, οι αξίες της ιδιωτικότητας, η απόρριψη της συλλογικής δράσης, η απαξίωση της συμμετοχής στα κινά, ο αχαλίνωτος ανταγωνισμός, η λογική «ο καθένας για τον εαυτό του και ο Θεός για όλους», ο χρησιμοδηρικός χαρακτήρας της γνώσης, όλα αυτά και άλλα πολλά αποτελούν από μόνα τους τις «έξυπνες βόμβες» στα δίκτυα της μάθησης.

Την ίδια στιγμή η κρατούσα αντίληψη για την παιδεία προσπαθεί να πείσει ότι η μόνιμη και σταθερή απασχόληση ανήκει στο παρελθόν και καλεί σε συμφιλίωση με την απασχολησιμότητα. Η αντίληψη αυτή επιβαρύνεται με την πρόσδοση ενός εργαλειακού χαρακτήρα στη γνώση καθώς ταυτίζει τις έννοιες «μόρφωση» και «επανεκπαίδευση» με την παροχή γνώσεων και δεξιοτήτων χρηστικού χαρακτήρα, δηλαδή, άμεσα εφαρμόσιμων στην αγορά εργασίας. Να η ιδέα που «ζύνει» τη γνώση ως συλλογικό εργαλείο ερμηνείας και αλλαγής του κόσμου και τη μεταλλάσσει σε γνώση ως στενή εφαρμογή για την επίτευξη του ατομικού στόχου που στοιχίζεται με τις έννοιες «κόστος» - «κέρδος». Εδώ η γνώση έχει εφαρμοσμένη και μόνο διάσταση και μετατρέπεται σε «δεξιότητα», ενώ η σχολική ύλη είναι εξ αρχής προορισμένη για το «σκουπιδοτενεκέ» της μνήμης την επομένη των εξετάσεων.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ, Η ΤΑΞΗ, Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Ας έρθουμε στο σχολείο μέσα από την «κλειδαρότρυπα» της σχολικής αίθουσας. Στο σημερινό σχολείο είναι ιδιαίτερα αναβαθμισμένη η επιλεκτική λειτουργία σε βάρος της μορφωτικής. Η εντατικοποίηση των σπουδών μέσα από την εξετασιομανία που διαπερνά όλο το σχολικό πρόγραμμα δεν αποτελεί παρά τη νεκρολογία της επαφής του μαθητή με την ουσία της γνώσης. Γιατί, βέβαια, αν εξετάσει κανείς τη σχέση του περιεχομένου των μαθημάτων (τι), της μεθόδου (πώς) και των πρακτικών ελέγχου (εξεταστικές δοκιμασίες) θα διαπιστώσει εύκολα ότι η σύνθεση τους, την ίδια στιγμή που μεταλλάσσει τη μαθησιακή διαδικασία σε μεθοδολογική εκγύμναση, δημιουργεί ένα εκρηκτικό μείγμα που μπορεί και να αναστείλει ακόμη και μορφές προσαρμοστικότητας στη μάθηση.

Η ίδια η έμφαση στην αντικειμενικοποίηση της βαθμολογίας, η «ανάγκη» δημιουργίας ερωτήσεων – στα test και τα διαγωνίσματα- των οποίων οι απαντήσεις θα «χωράνε» βαθμολογία «χωρίς αέρα», επιβάλλει τη σχηματοποίηση στις πρακτικές αξιολόγησης η οποία διαχέεται με τη σειρά της στο ίδιο το διδακτικό έργο.

Οι δήθεν εκσυγχρονιστικές μορφές αξιολόγησης των μαθητών με την κατάταξη των ερωτήσεων σε κατηγορίες διδακτικών στόχων, αντιβαίνουν την αρχή της ολότητας και υπονομεύουν βασικές αρχές ανάλυσης και δοκιμής προσέγγισης του κειμένου. Με άλλα λόγια, η ανάλυση – κατάταξη μετατρέπει το κείμενο σε «σφάγιο» που περιμένει τον ανατόμο του. Θραύσματα γνώσεων και επιλεκτικής μνήμης που δεν είναι παρά μια από τις μορφές που παίρνει η ικανότητα συγκράτησης πληροφοριών που δρομολογείται στα ίδια ίχνη της αποστήθισης που υποτίθεται ότι έρχεται να αναιρέσει. Με αυτή τη διαδικασία απονεκρώνεται κάθε διαδικασία εμβάθυνσης, κατανόησης, αμφιβολίας, αμφισβήτησης, εξαφανίζεται το γιατί και το διότι καταστρέφεται κάθε δυνατότητα για συλλογική αφήγηση συνολική εικόνα της φύσης, της κοινωνίας.

Βιβλία και διδακτικές πρακτικές

Ας κάνουμε μια περιήγηση στα βιβλία και τις διδακτικές πρακτικές. Η ανθρωπιστική παιδεία είναι απαραίτητη διότι αναπτύσσει την ικανότητα του ατόμου να κατανοήσει την πολυπλοκότητα των πραγμάτων αλλά και να αμφισβητήσει την κυρίαρχη σκέψη. Έτσι και η λογοτεχνία, η ιστορία και η φιλοσοφία λειτουργούν αποτρεπτικά αφενός στο να γίνουν τα άτομα «απλά όργανα για την οικονομία», και αφετέρου στο να γίνουν τα άτομα «απλά όργανα για την οικονομία», και αφετέρου στο να γίνουν έρμαια των «ανεξέλεγκτων παιδαγωγών», δηλαδή των ΜΜΕ. Τι συμβαίνει, όμως, στη σχολική διαδικασία;

Οι συνεχείς εξεταστικές δοκιμασίες, η χρήση πολλαπλών τεχνικών αξιολόγησης, οι ίδιοι οι

τρόποι πιστοποίησης της κατοχής των παρεχόμενων γνώσεων, το κυνήγι της αντικειμενικότητας της βαθμολόγησης διαμορφώνουν ένα πλέγμα όρων που μεταβάλλει τις αντιλήψεις και τις πρακτικές της διδακτικής πράξης και βέβαια «αποξηραίνει» την αφηρημένη ρητορική του επισήμου λόγου περί «της μορφωτικής αξίας» της γενικής παιδείας. Οι όποιες αναφορές για γενική ή ανθρωπιστική μόρφωση, σε καμία περίπτωση δεν γίνονται για να τονιστεί η αξία της ως στοιχείου συνολικής κατανόησης του φυσικού και κοινωνικού κόσμου, αλλά ως βασικής προϋπόθεσης για την κατάρτιση και την επανακατάρτιση. Η κατάρτιση και η επανακατάρτιση είναι ο σκοπός και η γενική γνώση είναι το μέσο που οδηγεί στην καλύτερη πραγμάτωσή τους. Έτσι ο μαθητής απομακρύνεται από την κατανόηση του γενικού και ενιαίου, από την ουσία της γνώσης, που δεν είναι η ποσοτική συσσώρευση γνώσεων αλλά η κατάνκτηση επιστημονικού συστήματος σκέψης και ερμηνείας της κοινωνίας.

Η Λογοτεχνία

Εξάισια κείμενα τεμαχίζονται μέσα από δεκάδες ερωτήσεις που αναζητούν σχολαστικά μια απάντηση, με αποτέλεσμα ο μαθητής να χάνει κάθε αίσθηση της κεντρικής σύλληψης του νοήματος. Στην ουσία αν παλιότερα, όπως με κάποια δόση ειρωνείας έγραφε ο Ρόλαν Μπαρι, «λογοτεχνία» ήταν «ό, τι διδάσκεται», σήμερα λογοτεχνία «είναι ό,τι εξετάζεται». Για τη λογοτεχνία το παραπάνω σημαίνει και τον οριστικό θάνατο όποιων απελευθερωτικών δυνατοτήτων εμπεριείχε ακόμη ως μάθημα.

Οι ερωτήσεις που προτείνονται προϋποθέτουν την ύπαρξη συγκεκριμένων απαντήσεων προ και ερήμην της διδασκαλίας, για τις οποίες βεβαίως, «απαντήσεις» φροντίζουν τα γνωστά για μαθητές και εκπαιδευτικούς «λυσάρια» που κυκλοφορούν ήδη στην «ελεύθερη αγορά». Έτσι, μέσα στην τάξη, εκπαιδευτικοί και μαθητές ωθούνται, ίσως περισσότερο από κάθε άλλη φορά, να «συνομιλούν» με τα λογοτεχνικά κείμενα όχι με τα δικά τους μέσα και «όπλα» αλλά με τα «όπλα» κάποιων άλλων. Καλούνται, δηλαδή να ενστερνιστούν τις προκατασκευασμένες απαντήσεις.

Τα Αρχαία Ελληνικά

Παρά τους εκσυγχρονισμούς φαίνεται ότι ενέσκηψε ξανά ο σχολαστικισμός στη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών μεταμφιεσμένος. Οι μαθητές οι οποίοι στο Γυμνάσιο υφίστανται τους δήθεν εναλλακτικούς και μοντέρνους τρόπους διδασκαλίας, φτάνοντας στην Α' και Β' Λυκείου βρίσκονται προ απροόπτου. Στη Β Λυκείου το επιπέδο των απαιτούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων δεν απέχει πολύ απ' αυτό της παλιάς 3ης δέσμης στην Γ Λυκείου και παράλληλα καλούνται να αντιμετωπίσουν ακάθεκτοι ένα μεγάλο φορτίο από γραμματικά – συντακτικά φαινόμενα. Με άλλα λόγια ο Ξενοφώντας, ο Θουκυδίδης, ο Σοφοκλής και άλλοι αρχαίοι συγγραφείς καταλήγουν σε απλές αφορμές για αναγνώριση συντακτικών φαινομένων ή για χρονικές αντικαταστάσεις. «Τι γίνεται όμως στη μέση παιδεία;» έδειτε το ερώτημα στα τέλη της δεκαετίας του 1940 ο Κ. Σωτηρίου, μα από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες του εκπαιδευτικού κινήματος και απαντούσε: «Καμιά κατανόηση του αρχαίου πνεύματος. Καμιά γνωριμία με τους αρχαίους κλασικούς. Δεν ενδιαφέρει την μέση παιδεία το ελληνικό πνεύμα. Την ενδιαφέρει ο νεκρός τύπος. Οι αρχαίοι κλασικοί κατάντησαν στα σχολεία μας σκιάχτρα της ζωής, σκιάχτρα της χαράς. Καλός μαθητής στ' αρχαία ελληνικά, όποιος ξέρει ορθογραφία και αποθήκεψε στο μυαλό τους κανόνες της γραμματικής και του συντακτικού. Η βασανιστική θεματογραφία κριτήριο για την αξία και πνευματική υπεροχή του μαθητή». Μήπως όλα αυτά δεν εξακολουθούν να ισχύουν και σήμερα, παρά τις όποιες αλλαγές;

Είναι γνωστό ότι με την εισαγωγή νέων μαθημάτων, μειώθηκαν οι ώρες που αναλογούσαν στο κάθε μάθημα (π.χ. φιλολογικά μαθήματα) και ο καθηγητής είναι αναγκασμένος να διδάξει ύλη που δεν «χωράει» στην ώρα που διαδέχεται γι' αυτήν και έτσι είτε δεν είναι δυνατόν να αφομοιωθεί από τα παιδιά είτε «καταπίνεται» βιαστικά και σχηματοποιημένα.

Η Ιστορία

Τα βιβλία και οι όροι διδασκαλίας της ιστορίας φανερώνουν, ίσως, περισσότερο από κάθε τι άλλο τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν οι υπεύθυνοι του ΥΠΕΠΘ την εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς πριμοδοτούν μια επιδερμική συσσώρευση ενός όγκου ασύνδετων μεταξύ τους γνώσεων. Μπορεί να «επέρχεται σύγχυση στους μαθητές», «να μην μπορεί να ολοκληρωθεί η ύλη με όρους παιδαγωγικούς, μπορεί να «ξεπερνάει η έκταση της διδασκτέας ύλης τις δυνατότητες αφομοίωσης των μαθητών», μπορεί να «καταστρατηγείται η κριτική και συνδυαστική επεξεργασία των πηγών», μπορεί «τα βιβλία να είναι πυκνογραφημένα, συμπτυκνωμένα, δυσνόητα σε βαθμό που η μελέτη του μαθήματος της ιστορίας απωθεί τους μαθητές από την πληρέστερη γνώση της», όμως, εξυπηρετούνται οι εξεταστικοί μηχανισμοί.

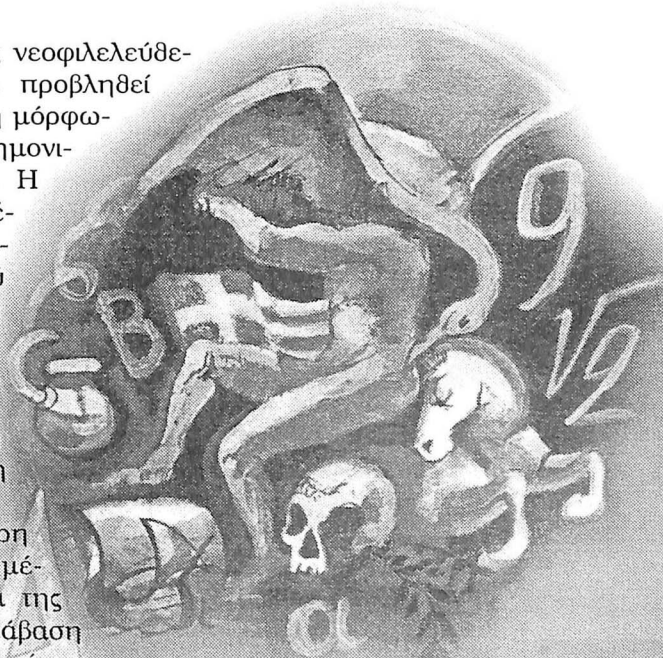
Είναι χαρακτηριστικά όσα σημειώνει ο Κώστας Γεωργουσόπουλος – για την εξεταστέα ύλη της Ιστορίας –σ' ένα του άρθρο το Νοέμβριο του 2003: «... Εγκύψτε, παρακαλώ, σ' αυτή την ύλη. Είναι μνημείο ιστορικής λοβοτομής. Η ύλη είναι αποσπασματική. Οι 120-130 σελίδες είναι σύνολο από τεμαχισμένη ύλη 2, 3, 8, 12 σελίδων. Δηλαδή από την ιστορική ροή, από τη διαδοχή γεγονότων που ακολουθούν τη σχέση αιτίας και αποτελέσματος, ένα βλακώδες «τσιμπιδάκι» τσιμπάει ένα γεγονός εδώ, μια συνθήκη παραπέρα, ένα φαινόμενο ή έναν δεσμό πιο εκεί, χωρίς συνοχή, χωρίς συνέχεια, προχωρώντας με άλματα, αποκόβοντας τα ίτια από τα αιτιατά, διαχωρίζοντας τα πρόσωπα από τις ενέργειες, αποδεσμεύοντας την οικονομία από την πολιτική και τα γράμματα από την κοινωνική συγκυρία, τη διπλωματική ιστορία από την ευρωπαϊκή ή την παγκόσμια πολιτική σκακιέρα, Η Ιστορία που ζητούμε από τους υποψήφιους μας να αποστηθίσουν είναι ένα καγκουρό που προχωρεί με πηδηματάκια. Έτσι, από το σύνταγμα της Επιδαύρου περνάμε στις μεταρρυθμίσεις του Καποδίστρια και τη γεωργική του πολιτική, και μετά στην Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου, και μετά στο Γουδί, και άντε μετά στους Βαλκανικούς και Ασθμαίνοντας από τα άλματα στο κενό φτάνουμε στο '22».

ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Απέναντι στη μορφωτική αντίληψη της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης είναι αναγκαίο να προβληθεί σήμερα η απαίτηση για ενιαία, ολόπλευρη μόρφωση που θέτει ως κεντρικό στόχο την επιστημονική και ιστορική κατανόηση της κοινωνίας. Η ενιαία και ολόπλευρη μόρφωση προϋποθέτει την ύπαρξη πολύμορφων, επιστημονικών γνώσεων, συνδεδεμένων στενά μεταξύ τους, συστηματοποιημένων σε μεγάλες ενότητες. Με βάση τέτοιου τύπου γνώσεις μπορεί να αναπτυχθεί η ικανότητα για μάθηση, το πειραματικό ερευνητικό πνεύμα, η επιστημονική σκέψη, η ανακάλυψη των αιτιατών σχέσεων, η αυτενέργεια και η πρωτοβουλία.

Η απαίτηση για ενιαία και ολόπλευρη μόρφωση, όπως προσδιορίστηκε προηγουμένως, καθορίζει και το γενικό χαρακτήρα της μεθόδου για την αξιοποίησή της. Η μετάβαση από το όλο στα μέρη και πάλι στο όλο, είναι η μέθοδος η οποία έρχεται σε αντίθεση με τα βασικά χαρακτηριστικά της νεοφιλελεύθερης αντίληψης για τη μόρφωση. Η μετάβαση από το όλο στα μέρη και πάλι στο όλο δίνει τη δυνατότητα της συστηματικής, συνθετικής και αναλυτικής αξιοποίησης των γνώσεων, αρνούμενη τον κατακερματισμό και την πολυδιάσπαση, ερχόμενη σε σύγκρουση με τον αγνωστικισμό και την επιλεκτική χρήση.

Με άλλα λόγια, το εκπαιδευτικό κίνημα είναι αναγκαίο να ανιπαρτεθεί συνολικά στη νεοφιλελεύθερη αναδιάρθρωση και στα πλαίσια αυτά χρειάζεται ένα πρόγραμμα αγώνα το οποίο δεν μπορεί παρά να περιλαμβάνει και το στοιχείο της απάντησης στη μορφωτική αντίληψη του κεφαλαίου. Μια τέτοια μορφωτική απάντηση θα τροφοδοτεί και θα εμπλουτίζει την κρίσιμη πλευρά του συνολικού προγράμματος αγώνα: την πλευρά των εργασιακών σχέσεων στην εκπαίδευση. Η έκβαση της μάχης για τα ζητήματα αυτής της πλευράς (μισθολόγιο – βαθμολόγιο, «αποκέντρωση», επιμόρφωση, αξιολόγηση εκπαιδευτικών κλπ) θα κρίνει και τη συνολική τύχη της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης στην εκπαίδευση.

Διάπνοιας αοτέρας ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Γρηγόρης Μασάδης
Καθηγητής Φυσικής Αγωγής

Η ενασχόληση των μαθητών με τα αθλήματα στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής είχε αφήσει την εντύπωση ότι οι μαθητές αποκτούν τις επιθυμητές κοινωνικές συμπεριφορές. Αυτό πραγματικά ίσχυε, ισχύει και θα ισχύει αλλά απεδείχθη ότι δεν επαρκεί. Φαινόμενα βίας, χουλιγκανισμού, χρήση αναβολικών έκαναν απαραίτητη την αναζήτηση από τους ειδικούς λύσης, **τι ήταν αυτό που έλειπε από την Φυσική Αγωγή;**

Βία, χουλιγκανισμός, ντόπινγκ, ισότητα των φύλων, ανθρώπινα δικαιώματα σε παγκόσμια συνέδρια είναι τα πρώτα θέματα συζήτησης. Υπάρχουν διάφορες προτάσεις, όμως υπάρχει καλύτερος τρόπος από την πρόληψη με την εισαγωγή και την εκμάθηση από τους νέους αξιών όπως του ολυμπισμού και του αθλητισμού;

Εδώ ακριβώς στηρίχθηκε ο πρώην πρόεδρος της επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα κος Αντώνης Τζίκας και δημιούργησε το Ίδρυμα Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας. Κάπως έτσι ξεκινά η ιδέα της Ολυμπιακής Παιδείας με στόχο την μετάδοση αξιών του Ολυμπισμού.

Μετά από προσπάθεια και την διοργάνωση συνδιασκέψεων με παιδαγωγούς και ιστορικούς του αθλητισμού απ'όλο τον κόσμο -μία απ'αυτές έγινε στην γειτονική μας Νάουσα- και σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο αποφασίζεται να προταθεί στο Υπουργείο Παιδείας το πιλοτικό πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας.

Χρηματοδοτούμενο από το Β' Κοινωνικό πλαίσιο στήριξης το πρόγραμμα κάνει τα πρώτα του βήματα σε 30 σχολεία με απόλυτη επιτυχία. Την επόμενη χρονιά σε 400 σχολεία και αργότερα στα μισά σχολεία της Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης. Το πρό-

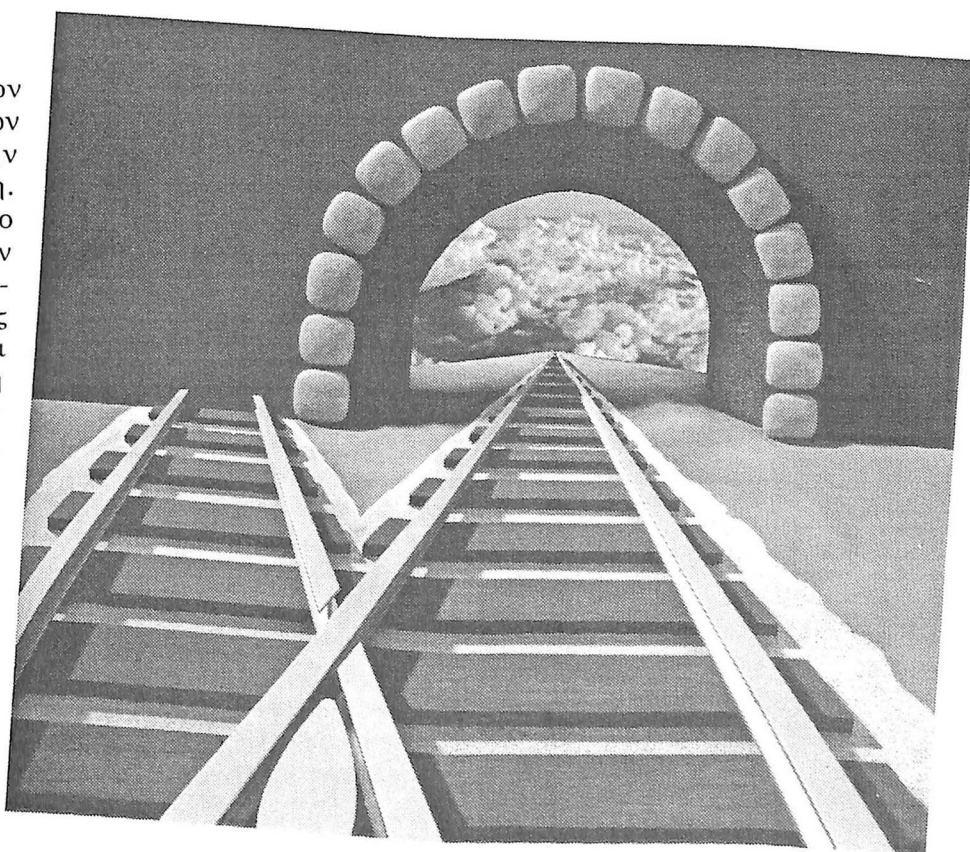
γραμμα παίρνει την τελική του μορφή την χρονιά 2001-2002 σ' ολοκλήρη την εκπαίδευση. Για την υλοποίησή του προσλαμβάνονται 2000 καθηγητές Φυσικής Αγωγής, οι οποίοι και επιμορφώνονται. Από τα πρώτα βήματά του οι μαθητές αγκαλιάζουν το πρόγραμμα, συμμετέχουν, γνωρίζουν τον εδελοντισμό, βελτιώνουν την κριτική τους ικανότητα σε θέματα βία χουλιγκανισμού, ντόπινγκ. Επίσης αναπτύσσουν δεξιότητες όπως ζωγραφική, χορός, θέατρο, κατασκευές, γνωρίζουν θέματα από τους αρχαίους, σύγχρονους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες. Οι εκπαιδευτικοί της Ολυμπιακής Παιδείας ακολουθώντας τις κατευθύνσεις ξεφεύγουν από τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας και κάνουν ένα ακόμη βήμα στην προσπάθεια το σχολείο να είναι ανοιχτό στην κοινωνία, να μην προσφέρει μόνο στείρες γνώσεις, να μην είναι απομονωμένο αλλά να συμμετέχει στις εξελίξεις. Η συνεργασία τους με την υπόλοιπη εκπαιδευτική κοινότητα, και το ομολογουμένως μοναδικό υλικό που έδωσε το Υπουργείο άναψε μια καινούρια σπίδα στην εκπαίδευση. Δεν είναι τυχαίο ότι η Κίνα, η επόμενη χώρα που θα διοργανώσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες ζήτησε επίσημα αυτό το εκπαιδευτικό υλικό για τους νέους της.

Από το 1896 πολλές χώρες διοργάνωσαν Ολυμπιακούς, μόνο όμως η Ελλάδα τους σύνδεσε με την μετάδοση αξιών του Ολυμπιακού πνεύματος. Η χώρα μας πρωτοπόρος έδωσε τα φώτα της και πάλι σε όλο τον κόσμο, συνεχίζοντας την παράδοση των προγόνων μας. Έδειξε το δρόμο για την εύρεση λύσης. Άραγε οι σκοπιμότητες, απ' όπου κι αν προέρχονται, θα αφήσουν να ολοκληρωθεί και να καθιερωθεί αυτή η προσπάθεια; **ΙΔΩΜΕΝ...**

Το άγχος των αποτελεσμάτων...

Ειρήνη Αναγνώστου
Ψυχολόγος

Κατά το διάστημα των πανελλαδικών εξετάσεων οι έφηβοι βιώνουν την πρώτη κύρια αξιολόγηση. Είχαν καλεστεί και στο παρελθόν να περάσουν μέσα από το τούνελ των εξετάσεων. Οι πανελλαδικές εξετάσεις όμως είναι μια πρωταρχική διαδικασία η οποία αυξάνει τα συμπτώματα του άγχους. Γιατί; Για τον απλό λόγο ότι αυτές οι εξετάσεις καθορίζουν την μελλοντική τους πορεία. Από τα χρόνια στο δημοτικό, οι μαθητές εκπαιδεύονται και προετοιμάζονται για το πώς να πετύχουν στις πανελλαδικές εξετάσεις. Βέβαια, κάποιοι μαθητές διασχίζουν άλλους δρόμους. Δεν θα παρασυρτώ να αναλύσω την ποιότητα ή και την χρη-

σιμότητα αυτών των μοντέλων εκπαίδευσης. Επίσης σε αυτό το λαβύρινθο της προετοιμασίας εντάσσονται, μέσα από διαφορετικούς μηχανισμούς και οι γονείς και σε επέκταση όλο το οικογενειακό σύστημα. Ας προσέξουμε τις εκφράσεις γονέων υποψηφίων: **αυτή την εποχή διαβάζουμε, σήμερα «δίνουμε» ιστορία, έχουμε αγωνία και άγχος γιατί αύριο ανακοινώνονται τα αποτελέσματα, κτλ.**

Καταθέτοντας αυτά τα δεδομένα δεν θέλω να φανώ άδικη απέναντι στην αγωνία για «το καλύτερο» για το παιδί, που βιώνουν όλοι οι γονείς. Χρειάζεται όμως οι γονείς να υιοθετήσουν μια άλλη στάση και να εκφράσουν τις αγωνίες τους, το ενδιαφέρον τους μέσα από άλλου είδους συμπεριφορών. Όπως υποστήριξη, επιβράβευση, πρακτική βοήθεια, γνώσεις, περιθώρια όπου οι εξεταζόμενοι μπορούν να χαλαρώσουν, πρακτικά πρότυπα αντιμετώπισης του άγχους, κ.τλ.

Αυτό που οδηγεί τους γονείς να «παρασυρθούν» και να ενταχθούν στο πρόγραμμα των πανελλαδικών εξετάσεων, σαν να είναι οι ίδιοι υποψήφιοι, είναι ότι και οι γονείς περνάνε από

το ίδιο λαβύρινθο προετοιμασίας όπως τα παιδιά τους. Επίσης τα όσα έχουν επενδυθεί για την προετοιμασία δημιουργούν στους γονείς μια αναμονή για τα αποτελέσματα.

Η εξεταστική διαδικασία έχει τρία στάδια την προετοιμασία, τις εξετάσεις και την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων.

Οι προσδοκίες για την επιτυχία είναι επίσης οικογενειακό θέμα. Όπως προτείνονται κάποιες χρήσιμες υπενθυμίσεις για το άγχος των εξετάσεων και για το άγχος των αποτελεσμάτων θα παραθέσω ορισμένες οδηγίες.

Οδηγίες:

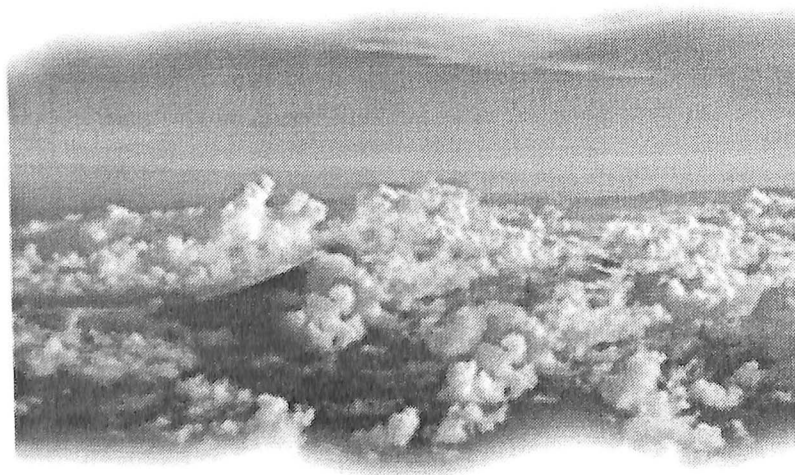
- Οι γονείς να υποστηρίζουν το παιδί τους ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα.
 - Οι μαθητές να συνεχίσουν να νιώθουν την αποδοχή και την αγάπη των γονιών τους.
 - Οι εξετάσεις μπορούν να επαναληφθούν (στατιστικά τη δεύτερη φορά τα αποτελέσματα είναι πιο θετικά).
 - Οι έφηβοι να υιοθετήσουν την στάση, ότι «ο σίβος της ζωής» έχει πολλές κρίσιμες εξετάσεις.
 - Οι γονείς να είναι συνεργάτες αυτή την περίοδο και να προσφέρουν στο παιδί τους τρόπους να αντιμετωπίσει την απογοήτευση των αποτελεσμάτων.
 - Οι γονείς να έχουν σκεφτεί κάποιες προτάσεις για εναλλακτικές επιλογές, τις οποίες θα συζητήσουν με το παιδί τους.
 - Οι μαθητές να μην «τιμωρηθούν» για τα ανεπιθύμητα αποτελέσματα (π.χ. δεν θα πας διακοπές, θα βγαίνεις με περιορισμούς, κ.τ.λ.).
 - Οι γονείς να βοηθήσουν το παιδί τους να χαλαρώσει και να παραμείνει αισιόδοξο.
- Η αλήθεια είναι ότι τα ανεπιθύμητα αποτελέσματα είναι κυρίως θέμα των υποψηφίων. Αυτοί καλούνται να αξιολογήσουν τα αποτελέσματα και να σκεφτούν, αρχικά, μόνοι τους ποια θα είναι τα επόμενά τους βήματα και μετά να συζητήσουν μαζί με τους γονείς τους. Όλοι εμείς γύρω τους, ας είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί με τα σχόλια και τις πολλές προτάσεις για το αύριο. Τα πολύ οικία άτομα οφείλουν να σταθούν δίπλα στους υποψήφιους και να τους απλώσουν με σεβασμό το χέρι τους όταν και αν το ζητήσουν.

Θέλω να κλείσω με μια έκφρασή που μου έμαθε ο πατέρας μου να λέω όταν ένιωθα ότι όλα «τέλειωσαν»: «η ζωή συνεχίζεται και κάθε εμπόδιο για καλό».

Σας προτείνω, μαθητές και γιατί όχι και γονείς, μια άσκηση: όταν δείτε τους βαθμούς στους πίνακες ανακοινώσεων, και δεν είναι οι αναμενόμενοι,

«Πάρτε πέντε βαθιές αναπνοές... κοιτάzte τον ουρανό, τον ήλιο, τα σύννεφα και επαναλάβετε την φράση... είμαι ακόμα εδώ και γ'αυτό θα συνεχίσω να χαμογελώ».

Καλή σταδιοδρομία σε όλους.

Η πιλοτική εφαρμογή της Τοπικής Ιστορίας στα Γυμνάσια του Ν. Πέλλας

Αδελαΐδα Σμυρλιάδου

Δρ. Α.Π.Θ. - Σχολική σύμβουλος Φιλολόγων Θεσσαλονίκης

Ο Μπρωντέλ «διδάσκοντας Ιστορία» δηλώνει ότι το πιο προκλητικό και πιο απαιτητικό είδος ιστορίας είναι αυτό που συνδέεται με τις άλλες επιστήμες του ανθρώπου¹. Ένα τέτοιο είδος είναι και η Τοπική Ιστορία. Συνδυάζει αναζήτηση, επικοινωνία, έρευνα, προφορική μαρτυρία και συνδυασμό συγγενικών επιστημονικών απόψεων. Διαδικασίες οι οποίες γοητεύουν τους εφήβους μαθητές και συντελούν στην καλύτερη γνώση και αφομοίωση. Οι απόψεις του Μπρωντέλ γράφονται το 1983 στις επιφυλλίδες της *Corriere de la sera* όχι μόνο για τους έφηβους μαθητές αλλά και τους καθηγητές τους. Η όσωση όλων αυτών των αντιλήψεων φθάνει στην άλλη πλευρά της Μεσογείου αργότερα...

Στις 9 Ιουλίου του 1998 η συντονιστική Επιτροπή του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τα προγράμματα και βιβλία Ιστορίας οργανώνει σύσκεψη για την συγγραφή σχολικού βιβλίου Τοπικής ιστορίας (αντικείμενο, διδακτική του μαθήματος)². Εκεί πραγματοποιείται η πρώτη αναλυτική ενημέρωση για την όλη διαδικασία συγγραφής, κρίσης και έγκρισης του σχετικού βιβλίου. Το ζήτημα της τοπικής ιστορίας στα σχολεία, όπως και το γενικότερο πρόβλημα της διδακτικής της ιστορίας παρουσιάζεται πλέον στην βιβλιογραφία είτε ως αυτόνομο θέμα είτε ενταγμένο στο θεματικό πλαίσιο της διδακτικής. Το γεγονός αυτό αποτελεί πιθανότατα ένδειξη ωρίμανσης της αναγκαιότητας για ένταξη της τοπικής ιστορίας στα προγράμματα σπουδών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η τοπική ιστορία κοντά στη γενικότερη ιστορική έρευνα και διδασκαλία έρχεται

να απαντήσει στη διαμόρφωση της ταυτότητας των σύγχρονων ανθρώπων σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο και παράλληλα αναπτύσσει την ικανότητα να κατανοούν οι άνθρωποι τον σύγχρονο κόσμο γιατί η μελέτη της ευνοεί την ανάπτυξη μιας διερευνητικής κριτικής και ανήσυχης για τα πράγματα σκέψης.

Το ζήτημα της τοπικής ιστορίας στην εκπαίδευση έχει απασχολήσει κυρίως την ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Σε σχετική αναζήτηση στη βιβλιογραφική αγγλόφωνη βάση ERIC εντοπίστηκαν για την τοπική ιστορία στην εκπαίδευση τριακόσιοι ενενήντα οκτώ τίτλοι για το διάστημα 1982-1991 και διακόσιοι ογδόντα επτά τίτλοι από το 1992 έως το Σεπτέμβριο του 1997, εικόνα ανάλογη της διδακτικής εμπειρίας και των σχετικών αναζητήσεων για την τοπική ιστορία στο σχολείο, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια. Σημαντικές συμβολές όσον αφορά στην τοπική ιστορία, παραμένουν από την αγγλόφωνη βιβλιογραφία³: Το βιβλίο του καθηγητή Douch Robert, *Local History and the teacher*, που στηρίζεται στις εμπειρίες από την ανάπτυξη προγραμμάτων τοπικής ιστορίας στο αγγλικό σχολείο. Το βιβλίο της Mays Pamela, *Teaching children through the environment*, το οποίο αν και αναφέρεται σε παιδιά μικρότερης ηλικίας, εμπριέχει εξαιρετικά ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις του περιβάλλοντος ως διδακτικού "υλικού" για πολλά διδακτικά αντικείμενα. Η αμερικάνικη σειρά *Nearby History, Exploring the past around us* με πέντε τόμους: *Local Schools, Houses and Homes, Public Places, Places of Worship, Local Businesses*. Ανάμεσα στους

1. FERNAND BRAUNDEL, *Grammaire des civilisations*, Paris 1993, ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ, για την ελληνική έκδοση, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2001, σελ. 19.

2. www.voros.gr

3. Λεοντσίνη Γ., Ρεπούση Μ. «Τοπική Ιστορία», ΟΕΔΒ, 2001, σελ. 6.

γαλλόφωνους τίτλους που είναι σαφέστατα λιγότεροι, αξιόλογες προσεγγίσεις εμπιέχουν: Το βιβλίο των Croix Alain και Guyvarc'h Didier, *Guide de l'histoire locale* το οποίο αν και απευθύνεται στους ερασιτέχνες ιστορικούς και τοπικούς ιστοριογράφους, υποδεικνύει μεθόδους αξιοποίησης των ιστορικών πηγών που είναι σημαντικές και στην εκπαίδευση. Το βιβλίο των Thuillier Guy και Tulard Jean, *Histoire locale et regionale*, που ανήκει στην ίδια κατηγορία και υποδεικνύει δέματα τοπικής ιστορίας. Το βιβλίο του Luc Jean-Noel, *L'Histoire par l'étude du milieu* που αποτελεί τη διδακτική εκδοχή της τοπικής ιστορίας⁴.

Από τα ειδικά για την τοπική ιστορία περιοδικά, σημειώνουμε το *Local Historian* που εκδίδεται από την *British Association for Local History* και το *Local History Magazine*, που εκδίδεται από την *Local History Press*. Χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις υπάρχουν επίσης στο www.local-history.co.uk

Επειδή λοιπόν τα τελευταία χρόνια διευρύνεται όλο και περισσότερο η συμβολή της Τοπικής Ιστορίας στην εκπαίδευση αξιοποιείται το σύνολο των προσεγγίσεων της. Επισημαίνεται πλέον η αναγκαιότητα της οργανικής ένταξής της στα προγράμματα σπουδών – αναλυτικά προγράμματα – της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η διδασκαλία της τοπικής Ιστορίας στοχεύει στο⁵:

- Να εξοικειώνονται με τη μεθοδολογία της ιστορικής έρευνας, δεδομένου ότι η τοπική ιστορία προωθεί σημαντικά την ανακάλυψη, τη συλλογή, την παρατήρηση, την αξιολόγηση, την ταξινόμηση των ιστορικών πηγών αλλά και την εξαγωγή και παρουσίαση επιμέρους και γενικότερων συμπερασμάτων, με συνέπεια το ιστορικό μάθημα και η σχολική ειδικότερα έρευνα να αποβαίνουν βιωματικές και γι' αυτό να εκπληρώνουν το σκοπό και τους στόχους τους στην εκπαίδευση.

- Να εντοπίζουν, να οικειώνονται και να μαθαίνουν να επιλέγουν και να χρησιμοποιούν το ευρύ φάσμα των πηγών ιστορικής πληροφόρησης.

- Να διαμορφώνουν, με την επιτομία παρατήρηση, έρευνα και μελέτη της ιστορικής παράδοσης και του σύγχρονου τους πολιτισμικού περιβάλλοντος, άποψη για το

παρόν, τη μορφή ή και τα χαρακτηριστικά της ιστορικής εξέλιξης που έχει συντελεστεί. Γιατί, το παρελθόν στην πραγματικότητα δεν είναι παρελθόν καθώς επιβιώνει μέσα στο παρόν των παιδιών και του τόπου τους.

- Να εμπεδώνουν βιωματικά την έννοια του ιστορικού χρόνου και του χώρου. Η ανάπτυξη κατανόησης του ιστορικού χρόνου σε τοπικό επίπεδο η προσέγγιση της ποικιλίας και της πολυμορφίας του ανήκει στα βασικά ζητούμενα του ιστορικού μαθήματος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, η βιωματική προσέγγιση του τοπικού περιβάλλοντος και η ένταξή του στη βραχεία και στη μακρά διάρκεια του χρόνου συμβάλλει στην περαιτέρω κατανόηση του ιστορικού χρόνου και του χώρου⁶.

- Να μυούνται στον προσδιορισμό και την κατανόηση των στοιχείων της συνέχειας και των ασυνεχειών στη διαδρομή του ιστορικού χρόνου αλλά και της αλλαγής μέσα από τη ζωή των ιδίων, των οικογενειών τους και των προσώπων του τοπικού κοινωνικού τους περιβάλλοντος.

- Να οδηγούνται στην κατανόηση των ιστορικών όρων και εννοιών και να ασκούνται στη χρήση τους κατά την ανάπτυξη του επιχειρηματικού, γραπτού και προφορικού λόγου.

- Να αναπτύσσεται το ενδιαφέρον των μαθητών και μαθητριών για την ιστορία της ιδιαίτερής τους πατρίδας ή του τόπου και να προσεγγίζουν τη ζωή των ανθρώπων του τόπου τους μέσα από όσο το δυνατόν περισσότερες οπτικές γωνίες (δρησκευτική, κοινωνική, οικονομική, πολιτική, τεχνολογική, επισημονική, αισθητική)

Το βιβλίο⁷ "Η τοπική ιστορία ως πεδίο σπουδής στο πλαίσιο της σχολικής παιδείας" των Γ. Λεοντσίνη και Μαρίας Ρεπούση απευθύνεται μόνο στον καθηγητή της Ιστορίας και έχει ως σκοπό να λειτουργήσει ως υποστηρικτικό υλικό για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων σχετικών με θέματα τοπικής ιστορίας στην Γ' Γυμνασίου. Το Πρόγραμμα Σπουδών στο οποίο στηρίχθηκε, εκπονήθηκε από τη Συντονιστική Ομάδα του έργου "Ιστορία", κατά τη διαδικασία αναμόρφωσης των προγραμμάτων σπουδών της Ιστορίας, στο πλαίσιο του Β' ΚΠΣ. Για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων τοπικής ιστορίας προβλέπεται να αφιερωθούν περίπου 10 διδακτικές ώρες από το πρόγραμμα του μαθήματος της Ιστορίας, του οποίου η διδασκαλία στην Γ'

4. www.ypepth.gr Τοπική Ιστορία.

5. Βλ. Λεοντσίνη Γ. Ιστορία, περιβάλλον και η διδακτική τους, Πατάκης, Αθήνα 1999, σελ. 71-90.

6. Λεοντσίνη Γ., Ρεπούση Μ. «Η Τοπική Ιστορία ως Πεδίο Σπουδής στο Πλαίσιο της Σχολικής Παιδείας», ΟΕΔΒ, 2001, σελ. 30-32.

7. www.pl.schools.gr. Γ. Δάλκου, Εισήγηση για το βιβλίο της Τοπικής Ιστορίας της Γ' Γυμνασίου.

Γυμνασίου είναι Ζωρη. Το βιβλίο των Γ. Λεοντίνη και Μ. Ρεπούση περιλαμβάνει δύο μέρη⁸. Στο πρώτο μέρος δίνονται θεωρητικά ζητήματα περί τοπικής ιστορίας, ενώ στο δεύτερο αναπτύσσονται παραδείγματα διδακτικών προσεγγίσεων με θέματα που αφορούν διάφορους τόπους της Ελλάδας. Το βιβλίο προσφέρει οργανωμένα σχέδια εργασιών (project) που περιλαμβάνουν τη στοχοθεσία, τα προτεινόμενα θέματα, ιδέες για διαθεματικές συνδέσεις, τις ιστορικές έννοιες που κάθε φορά δίνονται, τις πηγές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν καθώς και την ανάπτυξη παραδειγμάτων με τη μορφή συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Η προτεινόμενη από τους συγγραφείς διδακτική μεθοδολογία ανταποκρίνεται ικανοποιητικά στις παιδαγωγικές απαιτήσεις ανάπτυξης της μεθόδου των σχεδίων εργασίας και συμβάλλει στην εμπέδωση διερευνητικών και συνεργατικών διδακτικών προσεγγίσεων.

Η προσπάθεια για την εφαρμογή της Τοπικής Ιστορίας στα Γυμνάσια του Νομού Πέλλας αρχίζει με επιμορφωτικά σεμινάρια και ομάδες εργασίας και κατάλληλη επιστημονική υποστήριξη.

Βασικούς άξονες αυτής της επιστημονικής υποστήριξης αποτελούν:

- Η μελέτη της ιστορίας του γενέθλιου τόπου ή του τόπου διαβίωσης που αποτελεί την χρονικά πρωιμότερη μορφή ενασχόλησης με την ιστορία, δηλαδή προηγείται και ως ένα βαθμό, αποτελεί, τη βάση για τη μελέτη της ιστορίας ευρύτερων γεωγραφικών εννοιών ή γενικότερων ιστορικών θεμάτων. Η τοπική ιστορία έχει να παρουσιάσει μια εντυπωσιακή σε αριθμό παραγωγή. Η πορεία της είναι παράλληλη με την εθνική ιστοριογραφία αλλά και σαφώς διακριτή. Η τοπική ιστοριογραφία επίσης αποτελεί ένα ιδιαίτερο φαινόμενο στην ελληνική ιστοριογραφία, καθώς εξαιτίας του έντονου τοπικισμού που χαρακτήριζε την ελληνική κοινωνία του 19ου αιώνα, γνώρισε μεγάλη διάδοση και παρήγαγε πολυάριθμους τίτλους πονημάτων. Η ανάπτυξη της τοπικής ιστοριογραφίας ακολούθησε τους κανόνες και τα μοτίβα της εθνικής ιστοριογραφίας. Η μελέτη του τόπου είναι διαχρονική. Ξεκινά από τις απαρχές που εντοπίζονται στην αρχαία εποχή όπως συμβαίνει και με την εθνική ιστορία και ακολουθεί τη χρονική εξέλιξη του έθνους. Οι αγώνες του έθνους αποκτούν τοπικά χαρακτηριστικά, η συμμετοχή του τόπου στην πορεία του έθνους τονίζονται ιδι-

αίτερα και αποκτούν μια μοναδικότητα. Σκοπός της τοπικής ιστοριογραφίας-όχι πάντα ανοιχτά έκδηλος- είναι η τόνωση της τοπικής μοναδικότητας και η μεταφορά των τοπικών στερεοτύπων στον αναγνώστη όπως ακριβώς συμβαίνει με την μεταφορά των εθνικών στερεοτύπων από την εθνική ιστοριογραφία. Στην περίπτωση της ελληνικής τοπικής ιστοριογραφίας που γνώρισε την “χρυσή περίοδο” της κατά τον 19ο αιώνα, οφείλουμε να υπογραμμίσουμε και την τάση χρήσης της ιστορίας για την απόδειξη της ελληνικότητας μιας περιοχής. Ο τοπικός ιστοριογράφος προσπαθεί να θεμελιώσει την ελληνικότητα με μια αναζήτηση τεκμηρίων στο αρχαιοελληνικό τοπικό παρελθόν.

- Οι αλλαγές που εκδηλώθηκαν στη γενικότερη ιστορική έρευνα και στις μεθόδους της τα τελευταία πενήντα χρόνια προκάλεσαν αναμφισβήτητα και μια σειρά από αλλαγές στη μορφή και τη χρήση της τοπικής ιστορίας. Η τοπική ιστορία συνδέεται πλέον πιο στενά με τη μικροϊστορία και εξετάζει ζητήματα που άπτονται της καθημερινής ζωής των κατοίκων ενός τόπου, της ατομικής παρουσίας τους και λιγότερο της συλλογικής έκφρασής τους, ενώ αφήνονται κατά μέρους οι μακροϊστορικές αναλύσεις. Ιστορικοί επιστήμονες – κυρίως από τις ΗΠΑ και την Ευρώπη – οριοθέτησαν εκ νέου τα πλαίσια της τοπικής ιστοριογραφίας αποδεσμεύοντάς την από την αναγκαστική λειτουργία ως υποστρώματος για την ανάπτυξη μιας εθνικής ιστορίας και προσέγγισαν τον τόπο μέσω της μελέτης των οικογενειακών δομών, της κοινωνικής οργάνωσης και των ενδοκοινωνικών κοινωνικών εκδηλώσεων. Ο τόπος εξετάζεται πλέον ως ένα σύνολο κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων και καθόλου αποκομμένος από τον ευρύτερο περίγυρο. Η τοπική ιστοριογραφία δεν περιορίζεται στην απλή καταγραφή της ιστορίας ενός τόπου αλλά κινείται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο-χρονικό, γεωγραφικό και θεματικό-που εξετάζει την ιστορία του περιβάλλοντος χώρου και των ανθρώπων του, των οικογενειακών⁹ καταβολών τους και των συνηθειών τους και της πορείας των ανθρώπων εντός ή εκτός των τοπικών ορίων.

- Επίσης οι γεωγραφικοί και όχι οι χρονικοί περιορισμοί που χαρακτηρίζουν την τοπική ιστορία. Η μελέτη δηλαδή, ενός τόπου, συνδυάζει την παρουσίαση και αξιολόγηση των μύθων και των παραδόσεων που επιζούν στην γεωγραφική ενότητα της

8. Βλ. σχετικά παράρτημα.

9. Βλ. Skipp L. “Local History: A new definition and its implications”, *Local Historian* 16 (1981), σελ. 326-330.

μελέτης με τα ιστορικά γεγονότα. Ο τοπικός ιστοριογράφος έχει απτές γνώσεις του τόπου τις οποίες λαμβάνει ως αφετηρία για την ανάπτυξη της μελέτης του. Σε αντίθεση η εθνική ιστορία μπορεί να ξεκινάει από μια γενική αφηρημένη γνώση που είτε αφορά ιδεολογίες είτε μια περιληπτική και έμμεση γνώση μιας διευρυμένης γεωγραφικής περιοχής.

Πηγές που προτείνονται για βοήθεια:

- 1) Τοπικές Βιβλιοθήκες
- 2) Αρχεία Δήμων – Κοινοτήτων
- 3) Γεωργικές Υπηρεσίες
- 4) Τοπογραφικές Υπηρεσίες
- 5) Στατιστικές Υπηρεσίες
- 6) Τοπικός τύπος
(εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία)
- 7) Αρχεία εκκλησιών
- 8) Αρχεία σχολείων
- 9) Αρχεία άλλων Υπηρεσιών
- 10) Αρχεία συλλόγων
- 11) Ιδιωτικά αρχεία και αντικείμενα
- 12) Προφορική παράδοση και μαρτυρία
- 13) Διαδίκτυο
- 14) και βασικά τα Τοπικά Ιστορικά Αρχεία (ΓΑΚ).

Η καλή συνεργασία με τα ΓΑΚ του Νομού Πέλλας δημιουργούν ένα καλό επικοινωνιακό πλαίσιο το οποίο αναδεικνύει το ρόλο και τη χρησιμότητα των περιφερειακών υπηρεσιών των Γενικών Αρχείων του Κράτους μέσα στην τοπική κοινωνία σε θέματα γενικής έρευνας.

Τα “Γ.Α.Κ.-Αρχεία Ν. Πέλλας”¹⁰ λοιπόν που αποτελούν μια από τις περιφερειακές υπηρεσίες των Γενικών Αρχείων του Κράτους εδρεύουν στην Έδεσσα και είναι αρμόδια για τα αρχειακά δρώμενα σε όλο το Νομό. Βασικός σκοπός της υπηρεσίας (γνωστή και με το χαρακτηρισμό: Τοπικό Ιστορικό Αρχείο) είναι ο εντοπισμός, η συγκέντρωση και η φύλαξη του αρχειακού υλικού που σώζεται ή παράγεται ακόμη και σήμερα στο μεγαλύτερο βαθμό από τη Δημόσια Διοίκηση. Η Διοίκηση λοιπόν που καλύπτει ένα μεγάλο φάσμα δραστηριοτήτων (οικονομία, υγεία, εκπαίδευση, πολιτισμός κλπ.) εμφανίζεται ως ο κύριος προμηθευτής των Γ.Α.Κ. Συνεπώς, τα τελευταία, με την παραλαβή τέτοιων αρχειακών συλλόγων, παρέχουν ποικίλες πληροφορίες για πλήθος επισημών και ερευνητικών πεδίων. Η στενή σχέση και αλληλεπίδραση των Τοπικών Ιστορικών Αρχείων με την έρευνα είναι δεδομένη, εφόσον τα Αρχεία παρεμβαίνουν στις εκκαθαρίσεις των διάφορων υπηρεσιών του

δημοσίου τομέα και ελέγχουν το υλικό για να αποφασίσουν εάν ένα μέρος ή όλο θα διατηρηθεί για ερευνητικούς σκοπούς. Τα Αρχεία εργάζονται στην κατεύθυνση της επιστημονικής έρευνας και η έρευνα βασίζεται στο έργο και τα αποτελέσματα αυτών. Ο χαρακτήρας λοιπόν των Τοπικών Ιστορικών Αρχείων είναι πρωτίστως ερευνητικός και δευτερευόντως αποδεικτικός (ελάχιστες ατομικές περιπτώσεις ενδιαφερομένων για κάποια τεκμήρια που να αφορούν άμεσα τους ίδιους ή την οικογένειά τους). Κυρίως όμως μας ενδιαφέρουν οι σχέσεις των Τοπικών Ιστορικών Αρχείων και ομάδων εργασίας σε θέματα τοπικής ιστορίας. Κατ’ αρχάς, οφείλουμε να υπογραμμίσουμε τον εκπαιδευτικό χαρακτήρα του αρχειακού υλικού το οποίο διαχειρίζονται τα Τοπικά Ιστορικά αρχεία και το οποίο, με την ποικιλία που προσφέρει, μπορεί να εμπλουτίσει την εποπτική διδασκαλία πολλών γνωστικών αντικειμένων. Οι ομάδες εργασίας της τοπικής ιστορίας μπορούν βεβαίως να αναζητήσουν πηγές σε διάφορους φορείς που παράγουν ή διαχειρίζονται ανάλογα αρχεία (π.χ. για ένα εκπαιδευτικό θέμα στα αρχεία ενός σχολείου ή για ένα πολιτιστικό θέμα στα αρχεία ενός δήμου ή μιας κοινότητας). Υπάρχουν διάφορες δυσκολίες σε αυτό το εγχείρημα, παρόλες τις φιλότιμες προσπάθειες πολλές φορές αυτών των φορέων, διότι το αντικείμενό τους είναι λειτουργικό και όχι ερευνητικό. Τα αρχεία στους φορείς αυτούς εξυπηρετούν τη λειτουργικότητα της υπηρεσίας ή του Οργανισμού που εκπροσωπούν. Αντίθετα, στα Τοπικά Ιστορικά Αρχεία η προσβασιμότητα του αρχειακού υλικού στις ομάδες εργασίας εξασφαλίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία (πλήρης ελευθερία στην επαφή με το υλικό, εκτός από περιπτώσεις παραβίασης του εθνικού απορρήτου και ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων) και επιτυγχάνεται με την κατάλληλη επεξεργασία του που βασίζεται σε μεθόδους καταγραφής, ταξινόμησης (θεματική, χρονολογική, κατά οργανόγραμμα), ευρετηρίασης, συντήρησης, μικροφωτογράφησης κλπ.

Τα Τοπικά Ιστορικά Αρχεία μπορούν να βοηθήσουν τις ομάδες εργασίας με τους παρακάτω τρόπους:

α. Θέτοντας στη διάθεσή τους τα λεγόμενα εργαλεία έρευνας, δηλαδή,

1) το Βιβλίο Εισαγωγής Αρχειακών Συλλόγων που περιέχει στοιχεία, όπως την περιληπτική περιγραφή και ακραίες χρονολογίες της εισαχθείσης συλλογής, τη χρονο-

10. Βλ. Κιοσσέ Σ. “ΓΑΚ Νομού Πέλλας”, Εισήγηση σε ημερίδα «Τοπική Ιστορία», Απρ. 2001.

λογία εισαγωγής και την αποστείλασα αρχή, και τέλος τον συνολικό αριθμό των φακέλων ή κιβωτίων και τα στοιχεία του ειδικού ευρετηρίου, ώστε να είναι δυνατός ο εντοπισμός της συλλογής μέσα στο Αρχείο.

2) τα συνοπτικά και αναλυτικά δελτία καιαγραφής της αρχειακής συλλογής με στοιχεία, όπως ο όγκος και η υλική κατάσταση του αρχείου, το περιεχόμενο και οι ακραίες χρονολογίες κάθε φακέλου ή υποφακέλου, το είδος της ταξινόμησης κλπ. και

3) τους καταλόγους και τα συνοπτικά ή αναλυτικά ευρετήρια αρχείων (κατά θέμα συνήθως).

β. παραπέμποντας τις ομάδες εργασίας σε άλλους φορείς αρχείων, εφόσον τα Τοπικά Αρχεία γνωρίζουν το περιεχόμενο των αρχείων των διάφορων φορέων. Η δυνατότητα αυτή επιτυγχάνεται με τη συμπλήρωση σχετικών φορέων. Η δυνατότητα αυτή επιτυγχάνεται με τη συμπλήρωση σχετικών ερωτηματολογίων και με διενεργούμενες αυτοψίες σε αποθηκευτικούς χώρους αρχείων.

Το βασικότερο εργαλείο έρευνας όμως για μια ομάδα εργασίας είναι το ίδιο το προσωπικό του Τοπικού Αρχείου. Οι ομάδες εργασίας μπορούν να χρησιμοποιήσουν τους διάφορους καταλόγους, ευρετήρια και δελτία που υπάρχουν στο αναγνωστήριο, με τη βοήθεια και καθοδήγηση του προσωπικού του Αρχείου. Παρ. Ομάδα εργασίας ενδιαφέρεται για την Ιστορία του πρώην εξατάξιου

Γυμνασίου Αρρένων Έδεσσας. Το υλικό της υπηρεσίας έχει κατηγοριοποιηθεί, σύμφωνα με τις οδηγίες των Γ.Α.Κ., σε ομάδες ομοειδών αρχείων, όπως π.χ. διοικητικά, εκπαιδευτικά, δημοτικά κλπ. Οι μαθητές ανατρέχουν στα εκπαιδευτικά αρχεία και συγκεκριμένα στο Αρχείο του 1ου Ενιαίου Λυκείου Έδεσσας (φυσική συνέχεια του Γυμνασίου Αρρένων) και στο Αρχείο της Δ/νσης Δ/θμιας Εκπ/σης Ν. Πέλλας.

Ενδεικτικά τους προτάθηκαν τα ακόλουθα θέματα.

1) Αρχαιολογικοί χώροι.

2) Τοπωνύμια.

3) Μνημεία – Ιστορίες ονομασίες της περιοχής του σχολείου.

4) Μικροϊστορίες τοπικών αφανών ηρώων (πολεμικό, πολιτικό, πνευματικό, καλλιτεχνικό, κοινωνικό πεδίο).

5) Τοπικά ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα.

6) Τοπική Αυτοδιοίκηση: Κοινότητα, κοινοτικό γραφείο, πρόεδροι – δήμαρχοι, σημαντικά έργα.

7) Εκκλησιαστικά: Ναοί – Ξωκλήσια, ιερείς, κοινωνικό έργο.

8) Κοινωνικά: Τοπικά έθιμα, σύλλογοι, κοινωνικοί αγώνες.

9) Οικονομικά.

10) Πολιτισμικά.

11) Προσφυγικό ζήτημα.¹¹

¹¹ Α. Ανέκδοτες

1. Τριμηνιαίες εκθέσεις της Ε.Α.Π. (Αρχεία Κ.Τ.Ε., Γενεύη).
2. Ιστορικό Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών (Α.Υ.Ε., Ακαδημίας 3).
3. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών/ Αρχείο Α.Α. Πάλλη (Αθήνα).
4. Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών (Κυδαθηναίων, Αθήνα)
5. Μουσείο Μπενάκη/ Αρχείο Ελευθ. Βενιζέλου.
6. Ιστορικό Αρχείο Εθν. Τράπεζας (Αθήνα).
7. Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας (Θεσ/νίκη).
8. Περιφερειακές υπηρεσίες (τοπογραφικές, γεωργικές, ΔΑΠ).

Β. Δημοσιευμένες

1. Αποφάσεις – εκδόσεις Ε.Α.Π. και Κ.Τ.Ε.
2. Δημοσιεύματα Α.Α. Πάλλη.
3. Πρακτικά Βουλής και Γερουσίας της εποχής.
4. Εφημερίδες της Κυβερνήσεως.
5. Στατιστικά και πεπραγμένα συναφών Υπουργείων.
6. Ημερήσιος τύπος της εποχής (πρωτεύουσας και επαρχίας).
7. «Στατιστική Επετηρίς της Ελλάδος».
8. Γεωργική και κτηνοτροφική στατιστική της εποχής.
9. Περιοδικά (προσφυγικά και άλλα).
10. Προσφυγικά συλλογικά υπομνήματα (Εθν. Προσφυγικών Κόμμα, Κοινή Αλυτρώτων και Προσφύγων Επιτροπή, Παμμικρασιατική Ένωση, Προσφυγ. Συνομοσπονδία Μακεδονίας – Θράκης κ.α.).
11. Χάρτες Ε.Α.Π. και Κ.Τ.Ε.
12. Εκδόσεις – υπομνήματα Οικουμ. Πατριαρχείου.
- Γ. Προφορικές μαρτυρίες

Κάποιοι τίτλοι εργασιών που πραγματοποιήθηκαν ήταν οι ακόλουθοι¹²:

- Η ιστορία της Σκύδρας και της γύρω περιοχής (κοινωνικά, οικονομικά, αθλητικά).
- Η ιστορία των δημοτικών σχολείων της Νέας Πέλλας.
- Η Μητρόπολη των Γιαννιστών.
- Ναοί του χωριού Πολυκαρπίου.
- Το προσφυγικό στοιχείο στην Έδεσσα.
- Η ιστορία του 1ου Γυμνασίου Αριδαίας.
- Η αθλητική κίνηση στην Έδεσσα τον 20ο αιώνα.
- Γιαννισά, μια πόλη 8.500 χρόνων, μια πόλη αγαπημένη.
- Η λίμνη των Γιαννιστών.
- Πληθυσμακή σύνθεση και στοιχεία ιστορίας της Κρύας Βρύσης.
- Η εξέλιξη των επαγγελματιών στο δήμο Εξαπλάτανου από την ένταξη των προσφύγων και μετά.
- Οι εκκλησίες του 19ου αιώνα στην Κρύα Βρύση.
- Η ιστορία του Δήμου Μενήιδος.
- Το όνομα της πόλης των Γιαννιστών και η ονοματοδοσία των οδών της.
- Προμάχοι – Άγιος Ιλαρίωνας.
- Μακεδονικός Αγώνας.
- Ονοματοδοσία Δήμου Κύρρου, Παλιού Μυλοτόπου, Νέου Μυλοτόπου, Αζού.
- Η ιδιαίτερη πατρίδα μου "Άρνισσα".
- Αποκριάτικα έθιμα στην Άρνισσα.
- Κοίμηση της Θεοτόκου – Άρνισσα και Άγιοι Θεόδωροι – Περαία.
- Τα οθωμανικά μνημεία στην Άρνισσα, κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας.
- Η ιστορία του Αρσενίου.
- Αγία Παρασκευή Πειριάς.
- Η ιστορία των Σεβαστειανών.
- Η ιστορία του Μαυροβουνίου.
- Οι εκκλησίες της Σκύδρας.
- Φιλοπρόοδος Επιμορφωτικός Σύλλογος "Αριστοτέλης" Σκύδρας.

Αξίζει να γίνει ιδιαίτερη μνεία στην εργασία «Η Μητρόπολη των Γιαννιστών» και στην μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την εκπόνησή της. Η συγκεκριμένη εργασία παρουσιάστηκε και σε ηλεκτρονική μορφή – CD.

Η Μητρόπολη των Γιαννιστών¹³ Η ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΩΣ ΠΕΔΙΟ ΣΠΟΥΔΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Σκοπός

Γνωριμία των μαθητών μ' ένα σημαντικό θρησκευτικό και ιστορικό χώρο της πόλης μας, τον Ιερό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Κατανόηση του ρόλου και της προσφοράς του Ναού αυτού στην τοπική κοινωνία των Γιαννιστών, μέσα στο πέρασμα του χρόνου.

Στόχοι της εργασίας

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ

- Να θέσουν ερωτήματα για ένα σημαντικό ιστορικό και θρησκευτικό χώρο της πόλης τους και να συνδέσουν τα ερωτήματα αυτά με όψεις της παρελθοντικής και σύγχρονης πραγματικότητας της πόλης τους.

- Ν' αναζητήσουν μαρτυρίες, για να απαντήσουν στα ερωτήματά τους.

- Να ερμηνεύσουν τις μαρτυρίες και να τις κρίνουν.

- Να μυηθούν στη διαδικασία έρευνας και να αναπτύξουν ικανότητες επιλογής-σύνθεσης-αξιολόγησης πληροφοριών.

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΣΤΑΣΕΩΝ

- Ν' αναπτύξουν υπευθυνότητα και συμμετοχική διάθεση στη διαδικασία της μάθησής.

- Να συνεργαστούν και να ανταλλάξουν απόψεις στο πλαίσιο των ομάδων.

- Ν' αλλάξει η ματιά τους για την πόλη τους, να ανακαλύπτουν σ' αυτήν το παρελθόν και να σέβονται τον περιβάλλοντα χώρο.

ΧΩΡΟΙ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ

Χώροι για ιστορική αναζήτηση

- Η σχολική τάξη.
- Η οικογένεια των παιδιών.
- Η δημοτική βιβλιοθήκη Γιαννιστών.
- Το Λαογραφικό Μουσείο Γιαννιστών.
- Οικογενειακά αρχεία, έγγραφα, το

12. Από την τράπεζα δεδομένων που δημιουργήθηκε στα Γραφεία Συμβούλων (Ισχυριλάδου Α.) της Β/θμιας Εκπαίδευσης Νομού Πέλλας 2001-2002.

13. Η συνοπτική παρουσίαση, είναι "προϊόν" εργασίας μαθητών της Γα τάξης του 1ου Γυμνασίου Γιαννιστών. Ο συντονισμός των ομάδων εργασίας έγινε από τη φιλόλογο καθηγήτρια του 1ου Γυμνασίου Γιαννιστών, Αλίκη Ιγνατιάδου. Για τη δημιουργία του CD πολύτιμη ήταν η προσφορά του καθηγητή μαθηματικών Μενέλαου Μιχαηλίδη. Η φωτογράφιση του ναού έγινε από τον θεολόγο κο Ελευθέριο Χαραλαμπίδη και η εμφάνισή τους είναι ευγενική προσφορά του φωτογράφου και Κώστα Παπαδόπουλου.

- αρχείο της οικογένειας Χατζηδημητρίου.
- Το αρχείο της τοπικής εβδομαδιαίας εφημερίδας «Ηχώ του Κάμπου».
- Το αρχείο της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Γιαννιτσών "Ο Φίλιππος".
- Το Αρχείο της Μητρόπολης των Γιαννιτσών.
- Ο Ιερός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου Γιαννιτσών.
- Ο Ιερός Ναός Αγίου Αθανασίου Πενταπλατάνου.
- Η πολιορκία Γιαννιτσών.
- INTERNET.

ΠΗΓΕΣ

Πρωτογενείς

- Τα οικογενειακά αρχεία της οικογένειας Χατζηδημητρίου.
- Το Λαογραφικό Μουσείο Γιαννιτσών.
- Το αρχείο της τοπικής εβδομαδιαίας εφημερίδας «Ηχώ του Κάμπου».
- Το Αρχείο της Μητρόπολης των Γιαννιτσών.
- Το Μνημείο Νίκης που βρίσκεται στο προαύλιο.
- Ο Ιερός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου Γιαννιτσών.
- Ο Ιερός Ναός Αγίου Αθανασίου Πενταπλατάνου.
- Η πολιορκία Γιαννιτσών.
- Το Φ.Ε.Κ. 271/Β/2.6.1987, Δημοσίευση της απόφασης Βι/Φ36/50246/1185/7.1.1987 του Υπουργείου Πολιτισμού, Δ/νση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων με την οποία χαρακτηρίστηκε ο Ιερός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου Γιαννιτσών ως διατηρητέο μνημείο και έργο τέχνης με ειδική κρατική προστασία.

Δευτερογενείς

- «Γιαννιτσά», περιοδική Έκδοση του Δήμου Γιαννιτσών, υπό την επιμέλεια της Ιστορικής Λαογραφικής Εταιρείας ο "Φίλιππος" και της Δ.Ε.Π.Α. Γιαννιτσών, Δεκέμβριος 2000.
- Δημητριάδη, Β., Ένα φερμάνι για την ανέγερση της πρώτης Εκκλησίας των Γενιτσών, "Μακεδονικά", Θ. Τόμος, Ε.Μ.Σ., Θεσσαλονίκη 1969.
- Εφημερίδα Μακεδονία, 7.8.1988.
- Εφημερίδα Θεσσαλονίκη, 13.2.1999.
- «Ηχώ του Κάμπου», τ.χ. 182, 10 Ιουνίου 1967.
- Ιστορικά και Λαογραφικά θέματα, της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Γιαννιτσών "Ο Φίλιππος", Οκτώβριος 1992, Ιούλιος 1993 και Μάιος 1999

- Μουτσόπουλος, Ν. Κ., Οι εκκλησίες του Νομού Πέλλας, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, Γραφικές Τέχνες Ασικιώτη, και Ι.Μ.Χ.Α. Θεσσαλονίκη 1973.
- Παπαευαγγέλου Παναγιώτης, "Νέον Χειρόγραφον Ερμηνείας της Ζωγραφικής τέχνης", Περιοδικόν "Γρηγόριος ο Παλαμάς" τευχ. 56, σελ. 406, Θεσσαλονίκη 1973.
- Σαββόπουλος, Ζ., Οι μητροπόλεις Γιαννιτσών και Μογλενών, στην τοπική εβδομαδιαία εφημερίδα Ηχώ του Κάμπου, τευχ. 341 19 Ιουνίου 1976.
- Τιμοθεάδης, Τ., Αφιέρωμα στο Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στην τοπική εβδομαδιαία εφημερίδα Ηχώ του Κάμπου, 12 Αυγούστου '88.
- Τιμοθεάδης, Τ., Η συμβολή της Εκκλησίας στον Μακεδονικό Αγώνα, στο περιοδικό η "Μακεδονική Ζωή", Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος, Φεβρουάριος 1985.
- Χατζηκυριάκου Γεώργιος, Σκέψεις και εντυπώσεις εκ της περιόδου ανά την Μακεδονίαν (1905-1906), Κεφ. Β' Γενισά-Απόστολοι (Πέλλα), σελ. 13-22, β' έκδοσις, Θεσσαλονίκη, 1962
- Χατζής, Χ.ρ. Τα Γιαννιτσά στην Ιστορία, Θεσσαλονίκη.

Πολυμέσα

Το C.D. Rom. Του Δήμου Γιαννιτσών

Προφορικές Μαρτυρίες

- Προφορικές μαρτυρίες από την οικογένεια Χατζηδημητρίου η οποία φυλάσσει το σχετικό Φερμάνι που αναφέρεται στην ανέγερση του Ναού.
- Προφορικές μαρτυρίες συμπολιτών μας που κατέγραψε ο Αναστάσιος Π. Κιουλμουράτογλου, Δρ. Θρησκευολογίας.
- Προφορική μαρτυρία του Ιερέα Χαρίτωνα Χαραλαμπίδη ο οποίος λειτουργεί αδιάλειπτα στο Ναό της κοιμήσεως της Θεοτόκου από το 1970.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥ

Γενικές πληροφορίες

Η Ελληνική κοινότητα των Γιαννιτσών (ή Γενιτσών ή Γενιτζέ Βαρδάρ) μέχρι το 1860 δεν είχε εκκλησία, γιατί οι Τούρκοι, όταν κατέλαβαν την πόλη περίπου το 1372, γκρέμισαν όχι μόνον τα δύο κάστρα των Μακεδόνων Βασιλέων της γενιάς του Φιλίππου, όπως αναφέρει ο Εβλιγιά

Τσελεμπή, αλλά και τις χριστιανικές εκκλησίες. Στη συνέχεια οι τουρκικές αρχές δεν επέτρεπαν την ίδρυση εκκλησίας των "απίστων", δηλαδή των χριστιανών στην "ιερή" πόλη τους, στο Γενιτζέ Βαρδάρ, όπου ήταν θαμμένος ο ξακουστός αρχηγός τους Γαζή Εβρενός, σε μεγαλοπρεπές μανσωλείο.

Γι' αυτό οι Έλληνες των Γιαννιτσών εκτελούσαν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα στην εκκλησία του Αγίου Αθανασίου του κοντινού χωριού Πηλορήγιου (στο σημερινό Πενταπλάτανο).

ΡΟΛΟΣ – ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Ο ρόλος της εκκλησίας

Ο Ιερός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου, έχει μακρά ιστορία που συνδέεται άμεσα με μεγάλο μέρος της ιστορικής πορείας της πόλης των Γιαννιτσών.

Επιπλέον, η Μητρόπολη δεν αποτελεί απλώς θρησκευτικό κέντρο αλλά ασκούσε και συνεχίζει να ασκεί κοινωνικό και πολιτιστικό έργο. Το πνευματικό κέντρο, το ορφανοτροφείο, το γηροκομείο, η έντονη φιλόπρωτος δράση αποτελούν εκφράσεις του ενεργού ενδιαφέροντός της για τα ενδιαφέροντα και τα προβλήματα της τοπικής κοινωνίας.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήσαμε στο θέμα μας καθορίστηκε:

■ Από την τυπολογία των αντικειμενικών στόχων της τοπικής ιστορία.

■ Από τους ειδικούς στόχους που έθεσε η ομάδα μας στην αρχή του προγράμματος.

Σύμφωνα με τα παραπάνω:

> Δόθηκε προτεραιότητα στις διδακτικές και ερευνητικές διαδικασίες και πρακτικές που οδηγούν σε καλλιέργεια και ανάπτυξη προσωπικών κριτηρίων προσέγγισης του υλικού της ιστορία. Με άλλα λόγια επιδιώχθηκε η ιστορική έρευνα να αποκτήσει ένα βιωματικό χαρακτήρα.

> Επιδιώχθηκε η αναζήτηση και μελέτη των αρχείων που εξυπηρετεί όχι τόσο την εξαγωγή ποσοτικών συμπερασμάτων ή την αναδιατύπωση από τους μαθητές πληροφοριών δημοσιευμένων, αλλά εκφράζει τη στροφή του ενδιαφέροντός μας προς τη μελέτη της καθημερινής ανθρώπινης δραστηριότητας, τη μετατόπιση από τα "σημαντικά" στα "ασήμαντα", από τα γεγονότα στις νοοτροπίες.

Η παραπάνω επιλογή έγινε με τα εξής κριτήρια:

> Ο Ιερός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Μητρόπολη έχει μακρά ιστορία που συνδέεται άμεσα με μεγάλο μέρος της ιστορικής πορείας της πόλης των Γιαννιτσών.

κής πορείας της πόλης των Γιαννιτσών.

> Διατηρείται και ίσως είναι ένα από τα λίγα ιστορικά μνημεία, σε άριστη κατάσταση και πολλές από τις εικόνες και γενικότερα τα κειμήλια που φυλάσσονται σ' αυτόν έχουν μεγάλη ιστορική και θρησκευτική αξία.

> Συνδέεται άμεσα με τις μνήμες και τις εικόνες που έχουν οι οικογένειες των μαθητών, οι οποίες περνώντας από γενιά σε γενιά έχουν φτάσει στους ίδιους τους μαθητές.

> Η μητρόπολη δεν αποτελούσε απλώς θρησκευτικό κέντρο αλλά ασκούσε και συνεχίζει να ασκεί κοινωνικό και πολιτιστικό έργο.

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΟΜΑΔΩΝ

Στελέχωση των ομάδων

Προτάθηκε αρχικά στους μαθητές να οργανώσουν ομάδες ολιγομελείς και κατά προτίμηση πέντε ατόμων.

Ιδανικός αριθμός μελών σε κάθε ομάδα θεωρήθηκε ότι ήταν τα πέντε άτομα. Σε ομάδα με τρία άτομα η ανταλλαγή απόψεων κινδυνεύει να εξαντληθεί σύντομα. Σε ομάδες με περισσότερα από πέντε μέλη δύσκολα συντελείται ολοκληρωμένη ανταλλαγή, λόγω πολλαπλών παρεμβάσεων σε συνδυασμό με την πίεση του χρόνου, όταν οι ομάδες εργάζονται στο σχολείο. Επιπλέον συχνά υπάρχει πρόβλημα συντονισμού, όταν οι μαθητές λειτουργούν στα πλαίσια μεγαλύτερων ομάδων.

Δόθηκε ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ώστε οι ομάδες να είναι ανομοιογενείς, όσο το δυνατόν περισσότερο από άποψη φύλου, σχολικών επιδόσεων, εμπειριών, γνώσεων... Πρέπει να αναφερθεί ότι ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια με τα οποία στελεχώθηκαν οι ομάδες, εκτός από τις φιλίες και συμπάθειες, ήταν το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που εξέφρασαν οι μαθητές να ασχοληθούν με κάποια πτυχή του θέματος.

Επιπλέον, ζητήθηκε από τους μαθητές της κάθε ομάδας να ορίσουν ένα συντονιστή ο οποίος θα έχει τη δυνατότητα να οργανώνει την ομάδα όσον αφορά τις δραστηριότητες που έχει αναλάβει και θα επικοινωνεί, όποτε κρίνει χρήσιμο, με τον υπεύθυνο καθηγητή.

Ολοκληρώνοντας πρέπει να πούμε ότι επιδιώχθηκε ο συνεργατικός τρόπος εργασίας, γιατί η αλληλεξάρτηση που εξασφαλίζει αυξάνει τις άμεσες διαπροσωπικές σχέσεις της ομάδας, μέλη της οποίας είναι και οι αδύνατοι μαθητές. Επίσης, αυξάνει τις προσπάθειες αλληλοβοήθειας και αλληλοκαθοδήγησης προκειμένου την εκπόνηση μιας συγκεκριμένης εργασίας.

ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η οργάνωση των δραστηριοτήτων βασίστηκε στην ομαδική εργασία και "ακολούθησε" τη μέθοδο Project.

Πιο ειδικά οι άξονες δράσεις οργανώθηκαν στις εξής τρεις φάσεις:

1. Φάση προετοιμασίας

Στη φάση αυτή

- Ενημερώθηκαν οι μαθητές για τους σκοπούς που εξυπηρετεί το μάθημα της τοπικής ιστορίας και τα θεματικά πεδία στα οποία αυτή αναφέρεται.
- Ενεργοποιήθηκε το ενδιαφέρον των μαθητών προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση.
- Διαμορφώθηκαν μετά από συζήτηση οι στόχοι του προγράμματος. Η διαμόρφωση των στόχων καθορίστηκε από τη θεματολογία του θέματος, τις επιδιώξεις των μαθητών και βέβαια και του ίδιου του καθηγητή-συντονιστή.
- Συγκροτήθηκαν ομάδες.
- Καταμερίσθηκαν οι εργασίες σε πρώτη φάση στις ομάδες και στη συνέχεια στο εσωτερικό της ομάδας.
- Διαμορφώθηκε "ένα συμβόλαιο", μια συμφωνία, μεταξύ των ομάδων και του καθηγητή που όριζε με αρκετή ευελιξία:
 - ✓ Τον τρόπο λειτουργίας των ομάδων
 - ✓ Τους άξονες δράσης
 - ✓ Ένα χρονοδιάγραμμα εργασιών

2. Φάση υλοποίησης

Στη φάση αυτή άρχισε να υλοποιείται το πρόγραμμα. Πιο ειδικά οι μαθητές εξοικειώ-

θηκαν στο να:

- Διατυπώνουν ερωτήματα.
- Μαθαίνουν να παρατηρούν τον χώρο και να εκφράζουν την άποψή τους για τα χαρακτηριστικά της ιστορικής εξέλιξης που έχει συντελεστεί.
- Εντοπίζουν πηγές.
- Αξιολογούν, ταξινομούν τις ιστορικές πηγές (γραπτές πηγές, προφορικές μαρτυρίες ή μνημεία, πρωτογενείς ή δευτερογενείς πηγές, δημοσιευμένες ή αδημοσίευτες κ.λ.π.)
- Αναζητούν και συλλέγουν πληροφορίες.
- Συγκρίνουν, αντιπαραβάλλουν και ελέγχουν την αξιοπιστία της πληροφορίας.
- Συνθέτουν κείμενα, αφηγούνται δεδομένα, μελετούν χάρτες.
- Εξάγουν γενικότερα και επιμέρους συμπεράσματα που καταδεικνύουν τα προσωπικά κριτήρια προσέγγισης της ιστορίας.
- "Καταγράφουν" το υλικό τους, αξιοποιώντας τις γνώσεις τους στο χώρο των πολυμέσων.

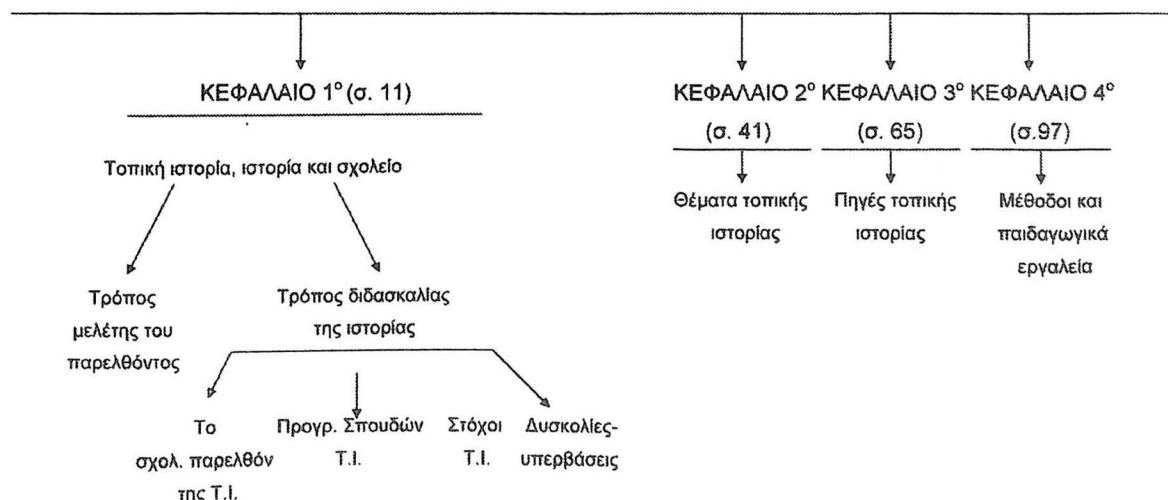
3. Φάση αξιολόγησης

Η αξιολόγηση ως ανατροφοδοτική διαδικασία πραγματοποιήθηκε σε όλη τη διάρκεια της εξέλιξης του προγράμματος. Η τελική, όμως αξιολόγηση του έργου των μαθητών έγινε από τους ίδιους με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού. Οι μαθητές απάντησαν σε ερωτηματολόγια που αφορούσαν τον βαθμό ικανοποίησής τους, έλεγχαν κατά πόσο πραγματοποιήθηκαν οι αρχικοί στόχοι και γενικότερα την επιτυχία του προγράμματος. Στόχος της αξιολόγησης ήταν να εδιστούν οι μαθητές σε διαδικασίες αυτοελέγχου.

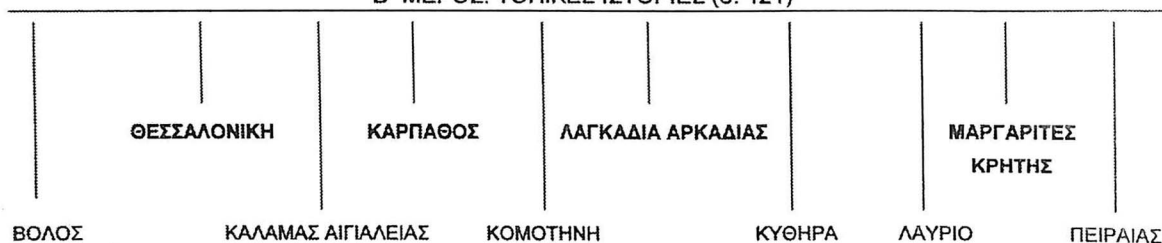
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΥΠΕΠΘ, Η Τοπική Ιστορία ως Πεδίο Σπουδής στο Πλαίσιο της Σχολικής Παιδείας (σελίδες 360)

Α' ΜΕΡΟΣ

Β' ΜΕΡΟΣ: ΤΟΠΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ (σ. 121)

-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Ξενόγλωσση – ελληνόγλωσση

-ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ: Βιβλιοθήκες (Δημοτικές, Παν/κές, Ειδικές)

Υπηρεσίες Υπουργείου Πολιτισμού (Εφορείες Αρχαιοτήτων – Ιστορ. Αρχεία)

Μουσεία (Αρχαιολογικά – Βυζαντινά)

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία¹⁴.

1. Aberly D, Boundaries of home. Mapping for local empowerment, Φιλαδέλφεια 1993
2. Barker G, "Regional archeological Projects: Trends and traditions in Mediterranean Europe", Archeological Dialogues (1986), σ. 160-175
3. Beckley S., "Why has local History become Poplar?", The Local Historian 12 (1976), σ. 158-160
4. Bennett D.B., Evaluating Environment Education in Schools. A practical Guide for Teachers, E.E. Series 12 (UNESCO-UNEP. UNESCO), Παρίσι 1984, E.D. 84/WS/77
5. Bucker I., Fravel M.Jr., "Local History Comes Alive with Postcards", Social Studies and the Young Learner 3 (1991), σ. 18-20
6. Douch R., "Teaching Local History, an Education Digest", Education 20 (1978), σ. 54-57
7. Douch R., "The primary School Teacher and Local History", Preimary Educational Review 21 (1994), σ. 2-4
8. Douch R., "Local History", στο Burston W.H. (ed.), Handbook for History Teachers, Λονδίνο 1972, σ. 75-89
9. Douch R., Local History and the Teacher, Λονδίνο 1967 και 1972
10. Duffy T., "Town and Country in the Nineteenth Century, Developing a Skills Based Approach in Teaching Local History", Teaching History 44 (1986), σ. 20-23
11. Dumond D., Writing Local History, Σάσσεξ 1988
12. Dunning R., Local History for Beginners, Αγγλία Philmore 1980
13. Dwyer J.E., "The Study of Local History", The Local Historian 6 (1963), σ. 31-35
14. Eckberth C., Block Study: Learning About your Local Community, 1983
15. Evans S., a.o., "This town is your town, this town is my town", Social Studies and the Young Learner 5 (1993), σ. 3-6
16. Everitt A., "The Study of Local History", The Local Historian 6 (1963), σ. 38-44
17. Frey Karl, Η μέθοδος Project. Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη, Θεσσαλονίκη 1986
18. Garside P.L., "Local History in Undergraduate History Courses", The Local Historian 13 (1978), σ. 67-74
19. Hoskins W.G., Local History in England, Λονδίνο 1972
20. Hoskins W.G., Fieldwork in Local History, Λονδίνο 1982
21. Hoskins M.F.S., Learning through the Environment, Λονδίνο 1968
22. Marshall D.J., "The Use of Local History", The Local Historian 5 (1963), σ. 11-17
23. Marshall D.J., "Communities, Societies, region and local history. Receptions of locality in high and low turners", The Local Historian, 1996, σ. 36-47
24. Metcale F.D., Downey D.T. "Local History in American Education", The Local Historian 15 (1982), σ. 204-211
25. Purkes S., A sense of history. Local History. Teacher's Guide, Λονδίνο 1997
26. Read D., "The Use of Local History of Modern Times", The Local Historian (1963), σ. 121-127

14. Η προτεινόμενη βιβλιογραφία αποτελεί επιλογή από την εκτενή βιβλιογραφία του σχολικού βιβλίου Τοπικής Ιστορίας.

27. Rogers A., "New Horizons in Local History", The Local Historian 12 (1976), σ. 67-73
28. Spufford M., "Total History of Village Communities", Local Historian (1973), σ. 398-401
29. Steele D.J., Taylor L., Family History in Schools, Λονδίνο 1973
30. Young A., "Local History in Context", B.E.E 150 (1983), σ. 16-18
31. Αλεξοπούλου Ι., Γκλαβάς Σ., Σχολείο και Περιβάλλον, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1989
32. Ανδρέου Αντρ., Ιστορία, μουσείο και σχολείο, Θεσσαλονίκη 1996
33. Ανδρέου Απ., "Τοπική εκπαιδευτική ιστορία. Η ελληνική "περίπτωση", Θέσεις 50 (1994), σ. 143-148
34. Αργυροπούλου Χριστ., Η διδακτική της Ιστορίας. Θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις. Τοπική Ιστορία, Αθήνα 1997
35. Βακαλόπουλος Α, "Διάγραμμα για την έρευνα της ιστορίας του τόπου μας", στο: Απόστολος Βακαλόπουλος, Πηγές της ιστορίας του νέου ελληνισμού Ι (1204-1669), Θεσσαλονίκη 1965, σ. 431-435
36. Βώρος Φ.Κ., "Τοπική ιστορία", Νέα Παιδεία 52 (1989), σ. 176-178
37. Βώρος Φ.Κ. "Αποπήματα περί την τοπική ιστορία", Τα Εκπαιδευτικά 17 (1990), σ. 91-92
38. Γαρδέλη Σ., "Περιβαλλοντική κοινωνική εκπαίδευση", Λόγος και Πράξη (1986), σ. 92-101

Βάσω Κατράκη, Μνήμη ΙΙ, χαρακτηριστική σε πέτρα.

Tomislav Osmanli, *Ματζέσικ*

Μετάφραση: Κ. Κατσάνος. Επιμέλεια Μετάφρασης Α. Παραπονιάρη.
Θεσσαλονίκη: University Studio Press (Σειρά «Θεατρικά Κείμενα»), 2004, σ. 102.

Δήμητρα Μήττα
Φιλόλογος - Συγγραφέας

Ο πόλεμος αποτελεί μια δεματική σταθερή στην ιστορία της τέχνης και στις διάφορες μορφές της, από τη ζωγραφική και τη γλυπτική μέχρι τη λογοτεχνία και τον κινηματογράφο, και από τον τρωικό πόλεμο μέχρι τον πόλεμο στο Βιετνάμ και στην άλλοτε ενιαία Γιουγκοσλαβία. Σκηνικό πολέμου στήνει με το θεατρικό του έργο *Ματζέσικ* και ο Tomislav Osmanli, θεατρικός συγγραφέας, σεναριογράφος και δοκιμογράφος, από την πόλη Bitola της ΠΓΔΜ. Σε αυτό κονιορτοποιούνται αξίες και φορείς της ειρηνικής ζωής, όπως ο έρωτας, η ηθική, η θρησκεία, οι σχέσεις, η τέχνη. Το έργο αποτελεί τραγική και κραυγαλέα υπενθύμιση ότι ο ανθρωπισμός αποτελεί πολυτέλεια που ασκείται σε περιόδους ειρήνης.

Τι όμως είναι το *Ματζέσικ*; Ένα φτηνιάρικο ξενοδοχείο, όπου ξεπουλιέται ο έρωτας, όπου ο αγορασμένος έρωτας γίνεται μέσο επιβίωσης, κάποιες φορές ακόμη και συναισθηματικής. Εκεί συνευρίσκονται φορείς και όργανα της εξουσίας, γυναίκες πόρνες και αειπάρθενες, ακόμη κι όταν είναι βιασμένες, στρατιώτες που κάποτε είχαν υπάρξει επιστήμονες, ποιητές, ιερείς, ηθοποιοί, και που τώρα εμπλέκονται σε ένα ολέθριο και αναίτιο παιγνίδι θανάτου, του σώματος και της ψυχής – «δεν μπορώ να θυμηθώ γιατί πολεμάμε». Η βία υποβάλλεται και επιβάλλει διαρκώς την παρουσία της ειδικά, όταν μετά την τέταρτη σκηνή «σε ένα παράξενο αισθησιακό σουρεαλιστικό σκηνικό» αποκαλύπτεται μια μηχανή πολέμου, φαλλικά βλήματα «που κουνιούνται ρυθμικά πάνω κάτω», μετατρέποντας την ερωτική δοτικότητα σε σεξουαλική επιβολή. Ο Αριστοφάνης είναι εδώ τραγικά παρών με εκείνη την εκπληκτική σκηνή από την Ειρήνη, όπου ο προσωποποιημένος Πόλεμος κρατά στο χέρι του ένα γουδί, μέσα στο οποίο έχει ρίξει ανίπαλες πόλεις και αναζητά εναγωνίως ένα γουδοχέρι, για να μπορέσει να τις κοπανήσει, όλες αδιακρίτως, παραπέμποντας σε σύγχρονες σκηνές βομβαρδισμού. Το σεξουαλικό υπονοούμενο αισθητοποιεί μια φράση που συχνά πυκνά χρησιμοποιούν οι άνδρες σε διάφορους πολιτισμούς, όταν θέλουν να υποδηλώσουν την πρόθεσή τους να κάνουν κακό, να καταστρέψουν, να εκδικηθούν. Η σεξουαλικότητα που μέσα στον έρωτα αποτελεί δύναμη αναζωογονητική ζωής εσωτερικής και εξωτερικής, μεταμορφώνεται σε διεισδυτική μηχανή καταστολής και καταστροφής του ωραίου.

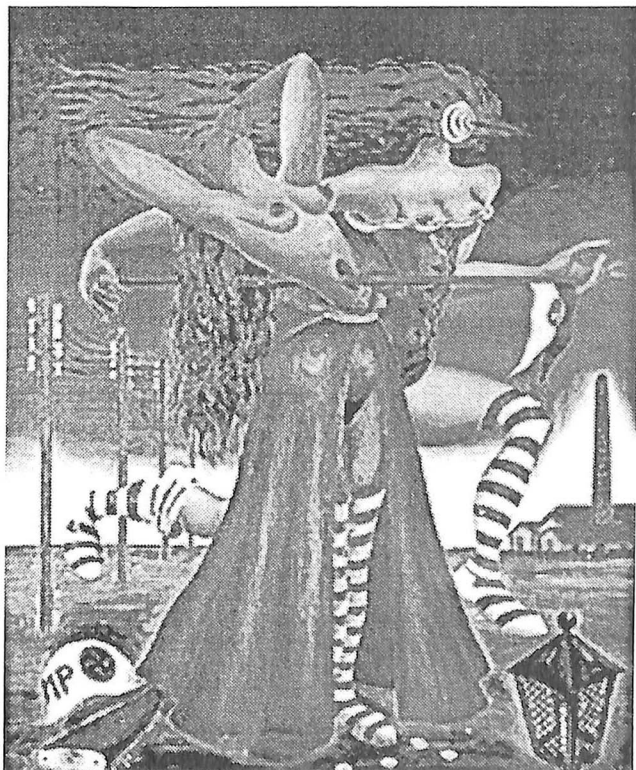
Ο κόσμος που παρουσιάζει ο συγγραφέας είναι ένας κόσμος ανήμπορος, άνθρωποι χωρίς ρόλους και ταυτότητα. Τέχνη και θρησκεία αδυνατούν να συγκρατήσουν τον ξεπεσμό, πόσο μάλλον που η πρώτη μετατρέπεται σε μέσο διασκέδαση των μαζών και επιβίωσης των φορέων της, ενώ η δεύτερη και οι φορείς της με τις ιδιαι-

τερότητές τους μετατρέπονται σε θέαμα τσίρκου. Η χαλαρότητα της θρησκευτικής και ηθικής συνείδησης προβάλλεται με σαφήνεια, καθώς ο Osmanlı ονομάζει κάποιους από τους ήρωές του με βιβλικά ονόματα, αξιοποιώντας την αρχαιτυπικότητα των μορφών για να καταστήσει ακόμη πιο έντονο τον αποτροπιασμό των ενεργειών των σύγχρονων φορέων της βίας. Όσο για την παρουσία του Χρήστου / Χριστού, αυτή παραπέμπει στον πίνακα του Τζέημς Ένσορ *Η είσοδος του Χριστού στις Βρυξέλλες* (1888-89), έναν από τους κορυφαίους της μοντέρνας ζωγραφικής. Ο Ένσορ παρουσιάζει πανοραμικά μια παράδοση και σκληρή ανθρωπότητα που παρελαύνει σε μιαν αποκριάτικη πομπή, όπου ο Χριστός μοιάζει να έχει καταποντιστεί.

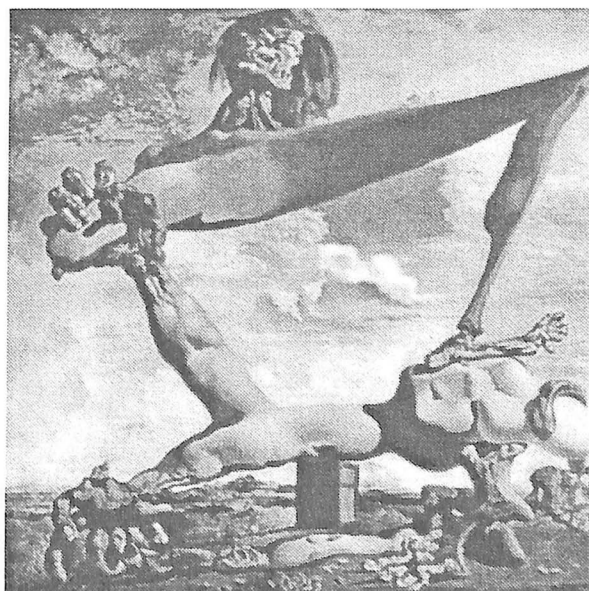
Όσο για το ποια υπήρξε η αφορμή για το έργο του, δεν νομίζω ότι μπορεί να είναι άλλη από την αναταραχή στα Βαλκάνια και τον πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία, έναν πόλεμο αδελφοκτόνο και αιμομικτικό, που τον είδαμε μπροστά μας σε εικόνες των Κουστουρίτσα (*Underground*), Αγγελόπουλου (*Το βλέμμα του Οδυσσέα*), Ντραγκόγιεβιτς (*Τα όμορφα χωριά, όμορφα καίγονται*). Στο **Ματζέσικ** ο αδελφός ενώνεται ερωτικά με την αδελφή, την ερωτεύεται και, το χειρότερο, αρχίζει να ελπίζει. Αυτή η ελπίδα είναι που κάνει την απελπισία από την αποκάλυψη της αλήθειας ακόμη πιο έντονη, θυμίζοντας το χαρούμενο και ελπιδοφόρο τραγουδάκι του χορού της αρχαίας τραγωδίας πριν από την αποκάλυψη της τραγικής αλήθειας και την τελική πτώση του ήρωα.

Τι σημαίνει όμως αιμομιξία; Γνωρίσαμε καλά τις συνέπειές της με την τραγωδία του Σοφοκλή *Οιδίπους Τύραννος*, ο Πλάτωνας μίλησε με αποτροπιασμό γι' αυτήν σε σχέση με τη λειτουργία της πόλης και τις αξίες της (*Πολιτικός*, 271 a-c), ο Θουκυδίδης αποδεικνύει ότι είναι το άλλο όνομα για τον εμφύλιο πόλεμο (3.81-2). Ο Νταλί στον πίνακα *Προαίσθημα εμφύλιου πολέμου* (1936) δείχνει ένα ενιαίο σώμα να αυτοδιαμελίζεται και ο Νίκος Εγγονόπουλος, στον δικό του *Εμφύλιο πόλεμο* (1949), δύο γυναικείες φιγούρες ημίγυμνες, η μία, με φαλλικά σύμβολα βίας στο πρόσωπό της, να διαπερνά την άλλη στην περιοχή της κοιλιάς με ένα αιχμηρότατο ακόντιο, στην άκρη του οποίου κρέμονται οι ιδεολογικές σημαίες. Εκείνο που κατακρεουργείται είναι η πηγή της ζωής, η κοιλιά, η μήτρα της γυναίκας. Αντίστοιχα, σε έργα του Βελίκοβιτς από τη μήτρα της γυναίκας ξεπηδούν ποντίκια. Όσο για την κάθαρση των ανθρώπων αυτή δεν επιτυγχάνεται παρά την παρουσία του άφθονου νερού μέσα στο πορνείο.

Καμία ελπίδα λοιπόν; Ίσως η αυτοσυνειδησία. Ίσως η αφήγηση των ιστοριών που πλήγωσαν. Αρκεί βέβαια να υπάρχει κάποιος για να τις ακούσει. Αλλιώς γίνονται ένας πικρός μονόλογος που αναμασιέται πληγώνοντας.

Ν. Εγγονόπουλος, *Εμφύλιος πόλεμος* (1949)

Σ. Νταλί, *Προαίσθημα εμφύλιου πολέμου* (1936)

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

4^ο Φεστιβάλ Κιθάρας Βέροιας

Ολοκληρώθηκε στις 7 Μαΐου 2005 το 4ο Φεστιβάλ κιθάρας Βέροιας, με τις βραβεύσεις των διαγωνιζόμενων που πρώτευσαν. Ταυτόχρονα ολοκληρώθηκαν και οι παράλληλες εκδηλώσεις του τριημέρου (5, 6 και 7 Μαΐου), που περιλάμβαναν σεμινάρια, διαλέξεις, συναυλίες και έκθεση κατασκευής κιθάρας, και που συνέδεσαν, μαζί με τους διαγωνισμούς, ένα επιτυχημένο φεστιβάλ κιθάρας. Η αποδοχή των διαγωνισμών είναι αναμφισβήτητη και την αποδεικνύει η μεγάλη συμμετοχή διαγωνιζομένων, από όλη τη χώρα, που έφτασε τον αριθμό των 70, μεγαλύτερο κατά 8 συμμετοχές από πέρυσι. Εκφράστηκαν τα ευνοϊκότερα σχόλια από τους γονείς των διαγωνιζομένων και από τους ίδιους τους διαγωνιζόμενους που έφτασαν στη Βέροια απ'όλη τη χώρα αλλά και από τους καθηγητές μουσικής που συμμετείχαν στις επιτροπές και στις παράλληλες εκδηλώσεις.

Ο θεσμός έχει εδραιωθεί πλέον στα καταξιωμένα Φεστιβάλ Κιθάρας της χώρας. Η οργάνωση ανήκει στη Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού του Δήμου Βέροιας και την καλλιτεχνική διεύθυνση των εκδηλώσεων έχει ο καθηγητής κιθάρας του Δημοτικού Ωδείου Λάμπρος Μπέκιος.

Τα Σεμινάρια Κιθάρας πραγματοποίησαν οι καθηγητές Frank Bungarten (Γερμανία), Krzysztof Pelech (Πολωνία), και Sanja Milutinovic Guduric (Σερβία-Μαυροβούνιο).

Μετά από επιλογή των καθηγητών που πραγματοποίησαν τα σεμινάρια, εμφανίστηκαν στο Ρεσιτάλ των νικητών των διαγωνισμών οι μαθητές, Nenad Grban, Σουζάνα Βολιώτη και το ντουέτο Αλέξανδρου Χίρτογλου και Χρήστου Σαρκατζή.

Στις παράλληλες εκδηλώσεις περιελήφθησαν επίσης τα Ρεσιτάλ Κιθάρας των Δημήτρη Δεκαβάλλα και Ανδρέα Καρακατσάνη, οι διαλέξεις του Δημήτρη Ιωάννου και η έκθεση κατασκευής κιθάρας των Γιάννη και Τάσου Κουκουρίγκου.

Τα αποτελέσματα των διαγωνισμών και οι νικητές ανά κατηγορία, σύμφωνα με την κριτική επιτροπή είναι τα ακόλουθα:

Α' Κατηγορία (Μουσική Δωματίου)

Β' Κύκλος

- 1^ο Βραβείο: Ζάρκος Νίκος και Διακάκης Άγγελος
1^{ος} Έπαινος: Σαρκατζής Χρήστος και Χίρτογλου Αλέξανδρος
2^{ος} Έπαινος: Ζίσκος Γεώργιος και Χαλινίδου Ζαχαρούλα

Β' Κατηγορία (έως 21 ετών)

Β' Κύκλος

- 1^ο Βραβείο: Καρνούτσος Αλέξανδρος
2^ο Βραβείο: Κουτσουλιπίδης Πολυχρόνης
3^ο Βραβείο: Παπαδόπουλος Νικόλαος
1^{ος} έπαινος: Συκιώτης Θεοδόσης

Γ' Κατηγορία (έως 16 ετών)

Β' Κύκλος

- 1^ο Βραβείο: Αντιγόνη Μπαζέ
2^ο Βραβείο: Κωστόπουλος Κωνσταντίνος
3^ο Βραβείο: Διαμαντόπουλος Κωνσταντίνος
1^{ος} Έπαινος: Σύψα Μαρία-Ελένη
2^{ος} Έπαινος: Κατσαουνίδου Αναστασία
3^{ος} Έπαινος: Τσαπράζης Αθανάσιος

Δ' Κατηγορία (έως 13 ετών)

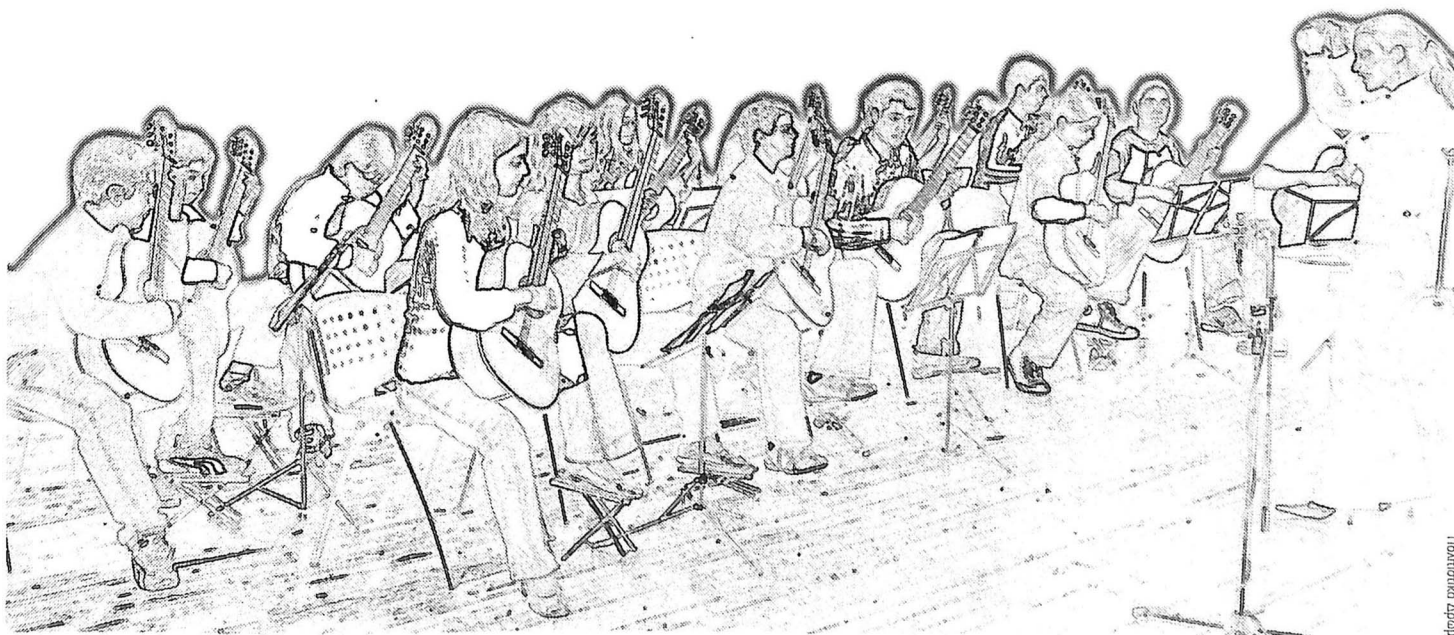
Β' Κύκλος

- 1^ο Βραβείο: Κωστάκης Σάββας
2^ο Βραβείο: Πηγάδα Κωνσταντίνα
3^ο Βραβείο: Σιώμος Θεοδόσιος
1^{ος} Έπαινος: Αθανασίου Σωτήρης
2^{ος} Έπαινος: Ζουρουφίδης Εμμανουήλ
3^{ος} Έπαινος: Σαπουνάς Γιώργος

Τα μέλη της κριτικής επιτροπής των διαγωνισμών ήταν οι καθηγητές Μουσικής: Αθανασιάδης Δημήτρης, Παπαδόπουλος Φοίβος, Ιωάννου Δημήτρης, Κοντογιάννης Δημήτρης, Μακρυγιαννάκης Κων/νος, Κουτσοδόδωρος Φώτης, Σουσάμογλου Πέτρος, Μπαζές Φώτης, Κουτσιούλης Νίκος και Αρίδας Μανώλης.

Το 5^ο Φεστιβάλ Κιθάρας

Με την λήξη των διαγωνισμών και εκδηλώσεων του 4ου Φεστιβάλ Κιθάρας Βέροιας, ξεκινούν οι προσπάθειες για την οργάνωση του 5^{ου} Φεστιβάλ, από τη Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού Δήμου Βέροιας και με την καλλιτεχνική διεύθυνση του Λάμπρου Μπέκιου. Προκηρύχθηκαν ήδη, για τον Απρίλιο 2006, ο 2^{ος} Πανελλήνιος Διαγωνισμός Κιθάρας χωρίς όριο ηλικίας και ο 5^{ος} Πανελλήνιος Διαγωνισμός Κιθάρας για νέους κιθαριστές, σε τρεις κατηγορίες, έως 21 ετών, έως 16 ετών και έως 13 ετών. Οι λεπτομέρειες για τον κανονισμό και τις εκδηλώσεις του φεστιβάλ θα ανακοινωθούν στον κατάλληλο χρόνο.

Εγγραφές στα τμήματα της Δημοτικής Επιχειρήσης Πολιτισμού Βέροιας

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΩΔΕΙΟ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η μόνη σίγουρη και έγκυρη πρόταση στις Μουσικές Σπουδές

- Μουσική προπαιδεία
- Όργανα (πιάνο, κιθάρα, βιολί, βιολοντσέλο, φλάουτο, κλαρινέτο, σαξόφωνο, τρομπέτα, τρομπόνι)
- Μονωδία (τραγούδι)
- Βυζαντινή μουσική
- Ανώτερα θεωρητικά
- Χορωδίες (παιδική, βυζαντινή, μικτή ενηλίκων)
- ΑΚΟΡΝΤΕΟΝ, ΜΠΟΥΖΟΥΚΙ, ΚΡΟΥΣΤΑ
- ΣΧΟΛΗ ΑΡΜΟΝΙΟΥ
- ΣΧΟΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
- ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ (από 8 ετών – ΔΩΡΕΑΝ ΦΟΙΤΗΣΗ)

ΤΜΗΜΑΤΑ ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Παράλληλα με τα τμήματα που υφίστανται, αρχάριοι μαθητές Δημοτικού, μπορούν να εγγραφούν και να παρακολουθήσουν μαθήματα ΜΟΥΣΙΚΗΣ με μειωμένα δίδακτρα, διάρκειας δύο (2) ετών.

ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΟΥ & ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΧΟΡΟΥ

Τμήματα:

- Ρυθμικής Αγωγής
- Μπαλέτου
- Σύγχρονου χορού – Τζαζ
- Ομάδα χορού «Χοροστάσι»

Τμήματα:

Latin, Ευρωπαϊκών & Ελληνικών Λαϊκών χορών

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Τμήματα:

- για μαθητές 6 – 9 ετών
- για μαθητές 9 – 12 ετών
- για παιδιά προσχολικής – νηπιακής ηλικίας
- εφήβων – ενηλίκων
- προετοιμασίας για τη Σχολή Καλών Τεχνών

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

Τμήματα:

- Εκμάθησης παιδικά (από 6 ετών και άνω)
- Εκμάθησης ενηλίκων
- Εκπροσώπησης

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ

Διδασκόμενα αντικείμενα:

- WINDOWS XP
- OFFICE 2000
- Επεξεργασία κειμένου – WORD
- Λογιστικά φύλλα
- Βάσεις δεδομένων
- Γλώσσες προγραμματισμού
- Εμπορικές εφαρμογές

Δωρεάν πρόσβαση στο Internet σε όλους τους εκπαιδευόμενους.
Δωρεάν μαθήματα INTERNET.

ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΡΩΝ

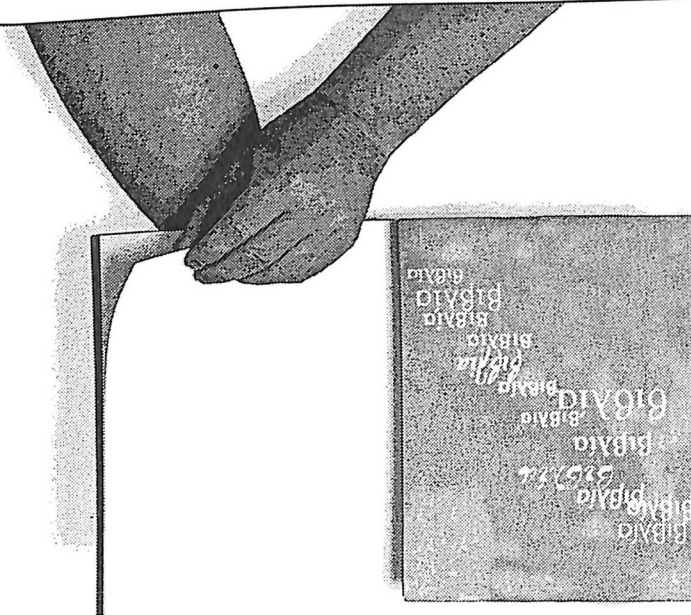
Οι μαθητές που παρακολουθούν περισσότερα από ένα τμήματα ή μαθητές που ανήκουν στην ίδια οικογένεια δικαιούνται έκπτωση ανάλογα με το ύψος του ποσού των ετήσιων διδάκτρων τους (5% , 8% , 12%).

10% έκπτωση στην περίπτωση εξόφλησης του συνόλου των διδάκτρων έως 31.10.04.

Πολύτεκνοι: έκπτωση 50% ανεξάρτητα από το εάν παρακολουθούν ένα ή περισσότερα τμήματα.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Επιμέλεια Βούλα-Κοτσάλη Πάπαρη

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ
Ο άνεμος κουβάρι

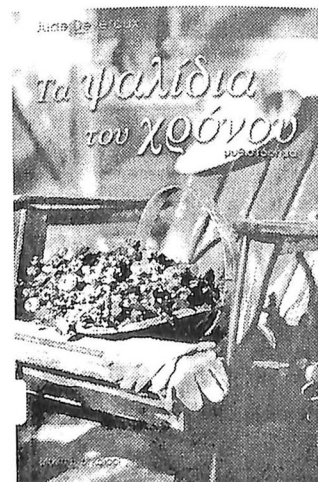
Διονύσης Χαριτόπουλος
Ο ΑΝΕΜΟΣ ΚΟΥΒΑΡΙ
(Εκδ. Ελληνικά Γράμματα)

Δεν μπορώ να σε βοηθήσω με φάρμακα, μου λέει η Κυρία Β., πες την αλήθεια, τι θέλεις απ' αυτό τον άνθρωπο. Θέλω να ξυπνάει πλάι μου κι ως την τελευταία μέρα της ζωής μου να τον φροντίζω. Θέλω να πεθάνω πρώτη εγώ. Θέλω ένα σημάδι ότι με σκέφτεται και μετά να κοιμηθώ έναν ήσυχο ύπνο.

Άνεμος κουβάρι... ένα μυθιστόρημα για την ζωή της Μαλβίνας Κάραλη και του Διονύση Χαριτόπουλου.

Jude Deveraux
ΤΑ ΨΑΛΙΔΙΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ
(Εκδ. Μοντέρνοι καιροί)

Μια νέα γυναίκα απογυμνώνεται μετά τον αιφνίδιο χαμό του συζύγου της και καλείται να περάσει το υπόλοιπο της ζωής της με όσα εκείνος της έχει αφήσει. Μια ερειπωμένη αγροικία και ένα ανείπωτο μουσικό θαμμένο στο χρόνο. Ξυπνώντας άγρια από τον πρότερο λήθαργο, κατορθώνει να αναγεννηθεί και γεύεται τον αληθινό έρωτα για πρώτη φορά. Αμέτρητες μνήμες αλυχτούν στην σκιά της ευτυχίας της. Μόλις, όμως τα ψαλίδια του χρόνου κόψουν τον ομφάλιο λώρο που παρελθόντος, στροβιλίζεται για άλλη μια φορά στο άγνωστο...

ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Κ.Ε.Π.Α. Δ. ΒΕΡΟΙΑΣ
Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Τοπικής Ιστορίας

ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΕΛΕΤΑΡΕΙΟ

ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ

Παύλου Μελά και Μπιζανίου

Τηλ. κέντρο: 2331078100, 2331078127, Fax: 2331027914

Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού

Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο

Κέντρο Πολιτιστικών Πρωτοβουλιών και Επικοινωνίας

ΧΩΡΟΣ ΤΕΧΝΩΝ

Παύλου Μελά & Μπιζανίου

ΑΝΤΩΝΙΑΔΕΙΟΣ ΣΤΕΓΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ & ΤΕΧΝΩΝ

Αντωνιάδη 19

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ «ΘΕΑΝΩ ΖΟΓΙΟΠΟΥΛΟΥ»

Θ. Ζωγιοπούλου 3, τηλ. 2331024879

ΛΙΘΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ «Ολγανος»

Ολγάνου 19, τηλ. 2331028277

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Ιεραρχών 4, τηλ. 2331023880

ΘΕΡΙΝΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ «Μελίνα Μερκούρη»

Παύλου Μελά και Μπιζανίου, τηλ. 2331022654

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΩΝ ΤΩΝ Ν. ΗΛΙΑΔΑΣ

Καλλιμαχίου 2, τηλ. 2331067308 & 2331026877

Κουντουριώτη 8, τηλ. 2331067308 & 2331026877